

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΑ 1903

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ-ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΜ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ : Τῆς Ἀγάπης.
ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗΣ : Ὁ Ἑφραλιώτης στο Manchester.
ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ : Ἡ Ἀγγελόρα.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ : Γιά τή νέα Ἑλληνική ποίηση.
ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ : Ἀπό τήν Ἰταλική ποίηση.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ : Καί πάλι γιά τή μοντέρνα Τέχνη.
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΠΑΤΑΛΑΣ : Στιχουργικά παράδοξα (τέλος).
Μ. ΦΙΑΗΝΤΑΣ : Λέφακας.
ΑΔ. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ : Μετά θάνατο...
ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ : Διαμαρτυρία.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ: Φαινόμενα καί
Πράγματα.—Σημειώματα ἀπό τίς Δελφικές γιορτές.—
Ἐπιγράμματα.—Νέα Βιβλία.—Ὅ,τι θέλετε.—Χωρίς
Γραμματόσημο.

ΕΙΚΟΝΕΣ: Γεο. Σπαταλάς

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'. ΧΡΟΝΟΣ ΚΒ'
ΤΕΥΧΟΣ 9 (794)
ΙΟΥΝΙΟΣ 1930

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ
ΔΡΧ. 5-

<h1>Ο ΝΟΥΜΑΣ</h1> <h2>ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ</h2> <h3>ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ</h3> <p>ΙΔΡΥΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ (1903-1922)</p> <p>ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ</p> <p>ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΙΔΥΜΟΥ 36 ΑΘΗΝΑ</p> <p>*Εμβλήματα και ό,τι σχετικό με την ύλη προς τη Δ)ση του Νομιά. Τάχειρογράμα δεν επιστρέφονται.</p>	<h3>ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ</h3> <p>Για την Ελλάδα Δραχμές 100 Για την Αγγλία Σελίνια 10 Αίγυπτο και Κύπρος Για την Αμερική Δολάρια 3 Και για τ' άλλα μέρη ανάλογα (60 φράγκα για τη Γαλλία κ.τ.λ.)</p> <p>Το τεύχος για το εξωτερικό 1 σελίνι ή 30 σέντς.</p> <p>Η συνδρομή πάντα για ένα χρόνο, προπληρώνεται.</p>
---	--

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΙΘΙΣ ΚΟΥΓΙΑ--ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗΣ : «Φωνές εντόμου». Ποιήματα. Αθήνα. Μάιος 1930.

ΑΝΔΡ. ΑΛΣΚΑΡΑΤΟΥ : «Τὰ παθήματά μου και οι παρατηρήσεις στις φυλακές της Κεφαλονιάς». «Αυτοβιογραφία». Μεταφρασμένα από τα Ιταλικά και σχολιασμένα από τον Καθηγητή Χαρίλ. Αντωνάτο. Αθήνα, 1930.

ΧΑΡΙΑ ΑΝΤΩΝΑΤΟΥ : «Μιά σειρά τραγούδια». Έκδοση Κοντομάρη. Αθήνα 1929.

Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΗ : «Φύλλα στον άνεμο». Ποιήματα. Αθήνα 1930. Αρχ. 20

ΤΡΕΥΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ : «Ελέσόν με άγιε Σα-
τάν». Ποιήματα. Έκδότης Α. Μαυρίδης. Αθήνα 1930.

ΓΙΑΝΝΗ ΜΗΛΙΑΔΗ : «Δελφοί». Ιστορία - Ερεΐτια - Έργα Τέχνης. Έκδότης Μιχ. Ζηράκης. Αθήνα 1930. Αρχ. 30.

Α. ΜΗΠΟΓΚΝΤΑΝΟΒ : «Τι είναι Προλεταριακή Ποίηση». Μετάφραση Θ. Σκουρλή. Έκδοση Κ. Γκοβόστη. Αθήνα 1930.

Γ. Σ ΔΟΥΡΑ : «Οχτώ τραγούδια στον Ίεχωβά». Αθήνα 1930.

Α. ΓΚΟΔΕΜΗ : «Γκρεμισμένες ψυχές». Ποιήματα. Δόξα ή ό Μετασολομικός Ύμνος. Αθήνα 1930

ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ", ΥΠΑΡΧΟΥΝΕ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΑΝΟΥ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ :	«Η Ζωή που πέρασε...» (Διηγήματα)	Δραχ. 20.—
ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΣΠΑΤΑΛΑ :	«Ο βίος μιάς ψυχής» (Ποιήματα)	» 20.—
Β. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗ :	«Ο Ακούμας» (Νουβέλλα)	» 15.—
ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ :	«Ο Προφητικός» (Κριτική ανάλυση)	» 5.—
Κ. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΑΗ :	«Αργύρης Έφταλιώτης» (Η ζωή του και τὸ έργο του)	» 7.—

Στέλνονται ελεύτερα από ταχυδρομικά σε όποιον εμβάσει τὸ αντίτιμο.

Παρακαλούμε τὸς Συνδρομητὲς τὸν Έπαρχιὸν και τὸν Έξωτερικὸν, πὸν καθυστεροῦνε ἀκόμα τὴ συνδρομὴ τους, νά μᾶς τὴν εμβάσουνε με συστημένο ἢ ταχυδρομικὴ ἐπιταγή, λογαριάζοντας πὸς ὁ «Νουμᾶς», πὸν δὲν εἶναι κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρηση οὔτε και διαθέτει κεφάλαια, ἔχει ἀνάγκη πρὶν ἀπ' ὄλα ἀπὸ τὴν ὑποστήριξη τῶν φίλων του γιὰ νά προκόψει.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ 9 (794) ΙΟΥΝΙΟΣ 1930

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Λουλούδι μές στην άνοιξη δροσάτο τ'ονομά Σου
Κι αὐτὴν ἅγια του εὐωδία πλημμύρισε ὅλη ἡ φύση.
Σὰ μιᾶς ἀγούλας ὄνειρο ποὺ εὐώδιασε ἡ ματιά Σου.
Χωρὶς ποτὲ νὰ σβήσῃ.

Καὶ τῆς ἀγάπης τ'ὄνειρο στῆς νιότης μου τὰ χρόνια.
Μεθυστικὸ σὰν τὸ φιλὶ καὶ σὰν τραγοῦδι τώρα
Τάρμόνισα μὲ τὴ χαρὰ ποὺ ἔχουν τὰ χελιδόνια
Στοῦ γυρισμοῦ τὴν ὥρα.

Φεγγοβολᾷ στὰ μάτια μου τὸ γαλῆνὸ ἀκρογιάλι
Ἐκεῖ ποὺ πάντα ὁ λογισμὸς φτέρωσε τὴν ψυχὴ μας.
Ἔλα νὰ πᾶμε πάλι.

Ἐκεῖ γλυκὰ κι ἀξέχαστα κι ἀνθοστεφανωμένα
Θὰ ζοῦν μές στὴν ἀγάπη μας καὶ μές στὴ θύμησή μας
Ἄλλα τὰ περασμένα.

Μυτιλήνη, 1 - 4 - 30.

ΑΗΜ. ΓΡ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

Ο ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ ΣΤΟ MANCHESTER

Στην αξιόλογη βιογραφία του Εφταλιώτη που μας ἔδωσε ο γ. Μιχαηλίδης της Μυτιλήνης υπάρχει μια ακούσια ανακρίβεια. Βρίσκεται στην περιγραφή της ομιλίας που ἔκανε ο Εφταλιώτης στο Σύλλογο του Manchester. Εἶμουν ἐκεῖ καὶ λοιπὸν ξέρω σωστὰ τὴν υπόθεση.

Δεν παρεβρέθηκα ο Στέφανος Ράλλης, ὅπως λέει ο γ. Μιχαηλίδης. Ο Στέφανος Ράλλης μια μοναχὰ μέρα πῆγε στο Manchester, χρόνια ἀρκετὰ κατόπι. Κεφαλή των Ἀδερφῶν Ράλλη χρημάτιζε τότε ο Στέφανος Σκυλίτσης. Μήτε εἶταν ἀποτέλεσμα τῆς ομιλίας ἡ παραλαβὴ του Εφταλιώτη στα κατὰστάματα. Η ομιλία ἔγινε στα 1872 ἢ 1873 καὶ ο Εφταλιώτης μίλησε ἐπιτέλους στα 1877 ἢ 1878.

Ο Εφταλιώτης, γνωστὸς τότε μοναχὰ ὡς Κλεινίτης Μιχαηλίδης ἔμπορος ἀπὸ τὴν Πόλη, ἔχαιρε μεγάλη υπόληψη μεταξὺ μας ὡς ἔξοχα μορφωμένος, ἀξιόπρεπος καὶ επιγραμματικὸς νέος, καὶ τὸ ἀκροατήριον εἶταν ἀσφυκτικόν. Μαζὶ με τοὺς ἄλλους παρεβρίσκονταν καὶ ο Ἰβαν Γκέσουφ, φίλος του στενοῦ, αὐτοῦ που στα 1912, στὸν καιρὸ του Βαλκανικοῦ πολέμου, χρημάτισε πρωθυπουργὸς τῆς Βουργαρίας, φανατικὸς Βουργαριστὴς ἀλλὰ Ἑλληνόφωνος.

Ο Εφταλιώτης μίλησε καθισμένος σὲ ἀπλο κάθισμα στὴ μέση του ἀκροατηρίου, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ἔδρα ὅπως κάναμε ὅλοι εμεῖς οἱ ἄλλοι. Εἶχε φωνὴ ἡχηρὴ ἀλλὰ ὄχι ρητορικοφωνακλιδική, καὶ τὸ ἔφος του μαγεφτικόν. Γλωσσικὸς τρόπος τῆς τότε εποχῆς εἶταν ὁ δεσποτάδικος που ἀκολουθοῦσαμε ὅλοι, ἀλλὰ του Εφταλιώτη ὁ τρόπος ἔκανε βαθιὰ ἐντύπωση με τὸ

ἀπλοϊκὸ του ἔφος. Εἶτανε καὶ τὸ κείμενον μομάτο ουσία καὶ νοστιμια, τόσο που στο τέλος ἔξεσπασαν τὰ χειροχροτήματα ἀπὸ γνήσιο ενθουσιασμό, ὄχι ὡς ἡ συνηθισμένη τριταχ φιλοφροσύνη.

Τότες ἔτυχε καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπισόδιον. Ο Εφταλιώτης εἶταν κηρυγμένος πολέμιος τῆς παπαδοσύνης, καὶ στὴν ομιλία του τῆς ἐπέφερε διάφορα νόστιμα καὶ τσιουχτερά, που τῆς ἔβριζαν (ὅπως τῆς ἀξίζον ἀκόμα καὶ τώρα.) Στὸ ἀκροατήριον βρέθηκε καὶ κάποιος θανάσιμος Ἀθανασόπουλος, Τριπολιτσοτῆς ἔμπορος ἀπὸ τὴ Σύρα, ἕνας ἀνηλὸς πολὺν μελαγχολικὸν καὶ βλοσυρὸς (συγγενὴς του Βοκοτόπουλου, τοῦ ἄλλοτε βουλευτῆ Σύρας), που ἡ ἀπεραντὴ του κατὶμακρὴ γενεαὶδα του ἔδινε ἔφος ἀνθρωποφάγον. Αὐτοῦ, σὰν περιπύου ἀγρόνματος που εἶταν, εἶτανε καὶ παπαδολάτρης, καὶ ἤρθε σὲ μένα, καθὼς πῆγε καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους, αἰταιώμενος νὰ διαγραφῆται ὁ Εφταλιώτης ἀπὸ μέλος του Συλλόγου. Ἐννοεῖται κανεὶς δὲν τον πρόσεξε, καὶ μόνον ἀποτέλεσμα τῆς καταφοράς του εἶτανε νὰ στερηθῶμε τὰ φῶτα του, γιατί ἔπειτα παραιτήθηκε φροντίττοντας.

Ο γ. Μιχαηλίδης λέει πως ἔπειτα κάποτε νὰ τιμῆσαι ἡ Μυτιλήνη τὴ μνήμη του Εφταλιώτη. Καὶ βέβαια ἔπρεπε, καθὼς ἔπρεπε καὶ τὴ μνήμη του Βερναρδάκη, πὺν κατῆγε τὴν πρώτη ἀποτελεσματικὴ κλωτσια στα πύματα τῆς κασιδικῆς. Τέσσερα χρόνια πρὶν, ἀπορροια πρὸς εἶχε συγκεντρωθεὶ κάποιον ἐπιτροπὴ με τὸ σκοπὸν γιατί δὲν προχώρησε:

Απριλῆς 1930

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Η ΑΝΝΕΛΟΡΑ

Ἡ κοιλιάδα εἶναι γεμάτη καταχνιά. Σάν ἕνας πελώριος κουβᾶς γεμάτος γάλα. Πρέπει νάχεις καλὰ μάτια γιὰ νὰ διακρίνεις τὸ μικρὸ χωριὸ στὴν ἀπέναντι μεριά τοῦ ποταμοῦ. Τὰ σφυρίγματα τῶν βαποριῶν, ποὺ κυλᾶνε σιγὰ μὲ τὸ ρέμα φορτωμένα μῆλα κι ἀπιδία τῆς Μποσεμίας, ἀκούγονται σάν ἀπὸ πολὺ μακριά. Ὅλα εἶναι παράξενα, ἔξωτικά. Ὅλα παίρνουν κάτι παράξενες ἀφύσικες κοντοῦρες. Κάθε ἀγὸς εἶναι σὰ νὰ παίζεται μὲ βιολὶ πού τοῦχουν βάλει σουρντίνα. Τὸ βουναλάκι, μὲ τὸ κομρὸ καλάτι στὴν κορφή, μουάζει σὰ νησί ριχμένο σὲ ἴσηχη θάλασσα.

Κίτρινο φῶς. Σταχτὴς οὐρανόσ. Πονοῦν τὰ μάτια. Ὑγρασία κάνει τὰ φύλλα νὰ τρέμουν. Τὸ δάσος μὲ τὰ πλήθια ἐλάτια καὶ τὶς φουντουκιές ἐτοιμάζεται γιὰ τὸ χειμωνιάτικο ἕπνο του. Ἦσυχία. Οἱ πᾶγκοι ἄδειοι. Τὰ μονοπάτια ἔρημα. Ποῦ καὶ ποῦ κἀνα βιαστικὸ ζαρκάδι χροιά σάν σαῖτα. Ὅλες οἱ παράγκες στὰ σταυροδρόμια τοῦ δάσου ἔχουνε κλείσει. Γιὰ τὰ ἀναψυχτικά τους δὲν βρίσκεται πιά πελάτης. Τὸ μικρὸ ρεστορᾶν ἐπίσης ἔχει κλείσει. Οἱ τελευταῖοι ξένοι ἀποχαιρέτισαν γιὰ φέτος τὴν ὁμορφὴ κοιλιάδα τῆς Μποσεμίας. Κάπου πέφτει καὶ ἕνα φύλλο κοντὰ στᾶλλα. Ἐνα διακριτικὸ ἐλαφρὸ πέσιμο γιὰ νὰ μὴν ταράξει τὴν ἀπεραντὴ γαλήνη.

Μὰ ἡ Ἄννελόρα δὲν εἶναι τόσο διακριτική. Ἡ μυστικὸπαθὴ διάθεση τοῦ δάσου δὲν ταράζει τὰ νεῦρα της. Τὴν ταράζει μόνο ἡ πείνα. Τὸ στομάχι της μουρμουρίζει σὰ ρεματικὸς γέρος. Τὸ μάτι της γυαλίζει σάν τοῦ λύκου. Τὸ λιγὸ τῆς εἰκίνητο κορμί λιγὰ δῶθε κεῖθε καθὼς περπατεῖ κἀνοντας ἕνα βύρβαρο θύρβο στὰ πεσεμένα φύλλα. Γυρνεῖ φουντούκια. Κάτι μερικὰ ἀπόμειναν ἀκόμα. Κάτι ἀφήσανε οἱ μαζωχτάδες ποῦ δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ παστρικά δουλειά. Κάτι ἀφήσανε καὶ οἱ νυφίτσες τοῦ δάσου, ποῦ μὲ ἀφάνταστη ἐπιδειξιοσύνη τὰ ξεφλουδίζουν. Ἡ Ἄννελόρα εἶναι ἐπίσης μιὰ νυφίτσα μὲ τὴν ἴδια ἀχορταγιά, μὲ τὰ ἴδια ἐρευνητικὰ μάτια, μὲ τὰ ἴδια ζωώδη ἐνσπυχτα. Κατεβάζοντας τὰ κίτρινα κλωνιά τῶν φουντουκιῶν μουρμουρίζει ἕνα σοποὶ τῆς πατρίδας της ποῦ βρίσκεται στὴν καρδιά τῆς Μποσεμίας μὲ τοὺς αὐτοδίδαχτους βιολιστὲς Τσιγγίνους. Ἡ Ἄννελόρα σκέφτεται παράξενα καὶ τολμηρὰ μὲ τὰ 13 τῆς χρόνια. Δὲ φοβάται τίποτα. Ἀγαπᾷ τὴ λευτεριά της σάν κάτι πολύτιμο. Τὸ μόνο ποῦ τὴ βασανίζει εἶναι ἡ πείνα. Δὲν ἔχει κανένα στὸν κόσμο. Εἶναι ὀλομόναχη σὰ νὰ τὴν ἔρριξε τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ μ' ἕνα καλὶθι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ. Ἔτσι σκέφτεται κάποτε καὶ γελᾷ. Ἄς πεθάνει ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα, τὸ ἴδιο τῆς κάνει. Οὔτε ἕνα δάκοι δὲν ἔχει νὰ χύσει. Τόσο τὸ καλύτερο, ἴσως τότες νὰ χόρταινε ἐπὶ τέλους μιὰ φορὰ. Δουλειά; Οὔτε νὰ

τὸ σκεφτεῖ δὲ θέλει. Ἄν ἤξαιρε καὶ ἔπαιζε βιολί, καλὰ. Βῶδι δὲν εἶναι νὰ κουβαλᾷ μῆλα στὰ καράβια. Πιάτα δὲν μπορεῖ νὰ πλένει. Τραγουδιώντας ξεχνιέται. Ὅλα κυλοῦν ἀπὸ τὰ χέρια της καὶ τσακίζονται.

Ἡ Ἄννελόρα εἶναι ἕνα παράξενο πλάσμα. Μίγμα ἀλεπούς, νυφίτσας, Τσιγγίνας καὶ μεγάλης κρυίας. Τὰ μάτια της εἶναι πρασινόμελαρα. Οἱ κόρες τους μεγαλώνουν καὶ μικραίνουν ἀνάλογα μὲ τὶς σκέψεις της. Μιὰ φωτερὴ γωνία τοῦ οὐρανοῦ, μιὰ ὀλοσκοτεινὴ σπηλιὰ καθρεφτίζεται μέσα τους. Ἡ Ἄννελόρα ἔφτασε ὡς ἐδῶ ἀπὸ τὴν πατρίδα της μὲ παράνομο μέσο. Ἐφυγε ὄχι γιὰτι βαρέθηκε τὰ δάση καὶ τὶς πλαγιές της! Ὅχι! Τὴν τσάκωσε ὁ Σύλλογος Προστασίας Ἀνηλίκων κ' ἤθελε νὰ τὴν κάνει νὰ ζήσει μὲ προγοῦμματα καὶ φασαρίες. Τόσκασε. Ἐφτασε μὲ τὰ πόδια στὸ κοντινότερο χωριό. Κρύφτηκε σ' ἕνα καράβι ποῦ φρότωνε μῆλα καὶ μαρίζες γιὰ τ' Ἀμβούργο. Ἐξὴ ὀλοκληρες μέρες καὶ ἔξη νύχτες πέρασε ἀνίσκελη πάνω στὰ μῆλα μασουλίζοντας καὶ σιγοτραγουδιώντας. Σακκά ἄδεια γιὰ σκέπασμα. Ἐνα σπασμένο τσουκάλι γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἀνάγκη. Ἀπὸ τὶς λοῖγκες, τὶς στορογγυλές τρύπες ποῦ ἔχουν τὰ τέτοιον εἶδους ποταμοκάρβα γιὰ τὸν ἀερισμὸ τ' ἀμπαριοῦ, κοίταζε ὄρες ὀλοκληρες τὸ ἀργὸ ρέμα. Τὴν ἔχτη νύχτα τὸ καράβι ἄραξε γιὰ προμήθειες. Τὸ ἀμπάρι ἄνοιξε γιὰ νάνεσάνουν οἱ καρποὶ Ἡ Ἄννελόρα γλίστρησε σάν γάτα στὴν ὄχτη. Προσεχτικὴ ἀπομακρύνθηκε ἀποφεύγοντας τὸ φῶς τῆς λατέρνας τοῦ καραβιοῦ. Τέντωσε τὰ χέρια της, τὸ μουδιασμένο κορμί της, ἀνάσανε βαθιὰ τ' ἀγέρι τῆς νύχτας. Ἀνέβαινε σιγὰ ἀπὸ τὴν ὄχτη στὸ δρόμο. Τὴν πρώτη βροδιά κοιμήθηκε κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλον γιοφύρι. Σάν ἔφεξε, πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ χωριό. Μικρὸ χωριό. Μερικὰ κατελιὰ γιὰ τοὺς ναῦτες. Σάν ὅλα τὰ χωριά ποῦ εἶναι στ' ὄχτες τοῦ ποταμοῦ δεξιά καὶ ἀριστερά. Παινοῦσε. Δίγκανε τὰ τελευταῖα μῆλα ποῦ προβλεφτικὰ εἶχε κρύψει στὸν κόρφο της. Μὰ ἔξη μέρες ὅλο τὸ ἴδιο! Δὲν εἶχε πραγματικὰ ὄρεξη γιὰ μῆλα. Ἐνα κομμάτι ψωμί ἄχ! ἕνα κομμάτι ψωμί καὶ ἄς εἶτανε καὶ ξερὸ! Μποροῦσε κάπου νὰ ζητήσει, σ' ἕνα καπελιό, μὰ ὁ φόβος πὸς θὰ τὴν ἔβαζαν πάλι σὲ τήξη τὴν ἔκανε ν' ἀλλάξει σκέψη.

Σὲ λίγοσὲ, μιὰ πόρτα ἀκουμπισμένο ἕνα ποδήλατο. Πίσω ἕνα τετράγωνο κοφίνι γεμάτο ψωμιά καὶ ροδισμένα κολούτρια, σιμίτια. Ὁ μικρὸς ψωμᾶς μοίραζε τὸ καθημερινὸ στοὺς πελάτες του. Μιὰ γοργὴ σκέψη, μιὰ ἀπόφαση. Ἡ Ἄννελόρα πήγαινε σιγὰ τὸ παιδί βγήκε, ἀνέβηκε στὸ ποδήλατο Ἐκίνησε. Ἡ Ἄννελόρα βιάστηκε. Στὴν ἐρχόμενη πόρτα τὸ ποδήλατο σταματᾷ. Τὸ ἴδιο. Κοιτάζει γύρω της, λίγοι ἀδιάφοροι βιαστικοὶ διαβάτες. Μὲ μιὰ ἐπιδέξια

κίνηση βγάζει τη θηλιά που κρατούσε το καλάθι. Περίμενε. Το παιδί ξεκινά. Σε δυο βήματα πέφτει το κορίτσι. Τα ψωμιά σκορπούν, τα κουλούρια γυμνίζουν το δρόμο. Η Άννελόρα πρόθυμα βοηθά τον ψωμά στο μάζωμα. Μόνο σαν τέλειωσαν ο κόρφος της εΐτανε πιο φουσκωτός και το χωριανό της φουστάνι δεξιά κι αριστερά πολύ πιο φουφτωμένο. Γελαστή αποχαιρέτησε το μικρό ψωμά που βιάστηκε για παραπέρα.

Η Άννελόρα ανέβαινε για το βουναλάκι μασουλιζόντας τα ξεροψημένα κουλούρια. Ο δρόμος εΐτανε σα μιὰ σκάλα 250 μέτρα σερπαντίνες σχεδόν κλίμακες. Από τη μεριά προς τον γκρεμό σιδερένια κάγκελα γιατί αν κανείς παρατατούσε θα πάωγε την άγρια του στον ποταμό. Στη μέση του δρόμου ένα είδος μπαλκονοῦ με πάγκους. Από κει ἔβλεπε κανείς μακριά την κοιλάδα με πολλά χωριά, δεξιά ξεροβίτα του ποταμού. Η Άννελόρα άκουμπησε και κοίταξε μακριά. Το καράβι που την ἔφερε ὡς ἐδῶ ξεκίναγε για το παραπέρα ταξίδι του. Γέλασε με μιὰ πονηρή ἔκφραση. Σκεφτότανε: Γιατί να μη θελήσω να πάω ὡς τ' Αμβούργο; Ἴσκει που είναι τα θεόρατα καράβια. Που οι ναῦτες ἔχουν πολλά λεφτά για να γλεντούνε με τὰ ὄμορφα κορίτσια. Σε λίγο: Μὰ σίγουρα ἔκει δὲν είναι πιά ἡ Μπορέια με τὰ δάση της, τὰ ποτάμια και τίς ἠοσιερές της κοιλάδες. Ἰκανοποιημένη από τὸ στεγνό της συλλογισμό, κίθησε χορτασμένη, εὐχαριστημένη. Ξάπλωσε. Τὰ πόδια ψηλά τῶνα πίνω στᾶλλο σαν μιὰ κακοσηνηθισμένη φίλντιβα στο μαλακό διβάνι του μουντουάρ της. Σιωπή. Μισοκλεισμένα μάτια. Με μιὰ ἀπότομη κίνηση στυλώθηκε. Ἔβαλε τὸ χέρι στη μεγάλη τσέπη της και ἔβγαλε ἓνα μαντήλι. Τόλυνε. Ἐνα κομμάτι κατρέφτη, σπασμένο χτένι. Τουαλέττα. Ἐ χωριστρά περίφημη. Τὰ σγουρά μαλλιά λάμπανε στον ἥλιο μαύρα με μπλε πινελιές. Ἐνα κεφάλι παράξενο. Γυναικίο, παιδιάτικο, γεμάτο ἀφέλεια, ραφναρισμένο. Ἐνα ἀξεδιάντο μῆγμα. Ἐνα ζῶο, μιὰ κοκέτα. Μιὰ μαλακή γραμμὴ στο στόμα, ἓνα ἔγκληματικό πείσμα στα μάτια. Γέλασε στο κομμάτι του κατρέφτη, ἔκανε μιὰ γκριμάτσα. Τύλιξε πάλι τὰ δυο πολύτιμά της ἀντικείμενα και τᾶχωσε στην τσέπη της.

Τώρα κοιτάζει με προσοχή πολλή ὥρα τὸ σιδερόδρομο που με ἄσθμα μαινοβγαίνει τὸ μικρὸ τοῦνελ. Ποτές δὲν ταξίδεψε με σιδερόδρομο. Πόσο βιάζεται! Ἐνῶ ἔκεινα τὰ ποταμοζάρβα! Χελῶνες σωστές τραβᾶνε με τὸ ρέμα. Κι αὐτὸ θὰ γίνει. Κάποτες θὰ τὸ καταφέρει να ταξιδέψει με σιδερόδρομο. Τόλεγε με πεποιθήση. Ἐίχε πίστη στο τυχοδιωχτικὸ αἷμά της.

Ο ἥλιος, ἓνας χυνοπωροῦτικος χρυσὸς ἥλιος, γέμιζε ὅλα με ἀγαλλίαση. Η Άννελόρα χορτασμένη, γερή, χτενισμένη, εὐτυχισμένη. Σηκώθηκε για παραπέρα. Στην κορφὴ του μικροῦ βουνοῦ ὑψώνεται τὸ παλάτι με τὴν παλιὰ ἱστο-

ρία του. Τώρα ξενοδοχεῖο, ρεστοβῶν και καφενεῖο για τοὺς ξένους.

Ἐ Ἐννελόρα κάνει κύκλο και προχωρεῖ μέσα στο δάσος. Ἐπαράλλαχτα ὅπως στο χωριὸ της. Ἐίναι γεμάτη χαρά. Ἐ ἥλιος παίξει στα κίτρινα φύλλα. Προχωρεῖ. Κάπου βαθιά στο δάσος συναντᾶ ἓνα κύριο περασμένης ἡλικίας. Τῆς μιὰ. Τὴν κοιτάζει με ἀνοιχτὸ στόμα. Δὲν τῆς ἀρέσει καθόλου ἡ φιλικὴ του κουβέντα. Τῆ ρωτᾶ. Μὰ αὐτὴ του ἀπαντᾶ ὅλο με ψέματα. Τὴν πλησιάζει. Τῆς λέει, αν θέλει να τῆς προσφέρει ἓνα γλύκισμα στο ρεστοβῶν. Μὰ αὐτὴ είναι τώρα χορτάτη και δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ συμπάθεια για τὸν περασμένο κύριο. Βγάζει τὸ χέρι ἀπὸ τὴν τσέπη, ἓνα ἰδρωμένο χέρι, και θέλει να τῆς χαδέψει τὸ μάγουλο. Ἐ Ἐννελόρα τραβιέται ἀπότομα. Βγάζει χωρὶς ντροπὴ τὴ γλώσσα της ὅσο ἀπὸ τὸ στόμα, του κάνει με τᾶνοιγμένα πέντε δάχτυλα, τὸ μεγάλο στηριγμένο στη μύτη, ἓνα σημείο κοροῖδου και ἔξαφανίζεται στην καμπὴ του δρόμου. Για τέτοιες συνάντησες και προσφορές ἡ Ἐννελόρα ἀγρόν ἀγόρασε. Παντοῦ βλέπει παγίδες για τὴ λευτεριά της. Τώρα βρίσκεται στο πιο πυκνὸ μέρος του δάσου. Πόσο τῆς ἀρέσει! Ἐδῶ αἰστάνεται τὸν ἑαυτὸ της ἀσφαλισμένο, σαν παιδί στης μητέρας του τὸν κόρφο. Λίγο πέρα ἀπ' τὸ μονοπάτι βρίσκεται μιὰ ξυλένια μικρὴ παράγκα. Τὸ καλοκαίρι κάποιος ἀνάπηρος του πολέμου πουλάει λεμονάδες και τσιγάρα στους διαβάτες. Τώρα είναι κλειστή. Μιὰ φωτεινὴ σκέψη! Ἐ Ἐννελόρα θὰ στήσει ἐδῶ τὸ λημέρι της. Στο πιο πυκνὸ μέρος του δάσου. Ἐλάτια, πρινάρια, φουντανιές, που κάτι φουντούκια ἔχουν ἀκόμα. Τὸ χειμῶνα ψυχὴ δὲ φαίνεται στο μέρος αὐτό. Τὸ χιόνι ἀποκλείνει τὸ δρόμο. Τὰ μάτια της λήμπουν ἀπὸ τὴ χαρὰ για τὴν ἀνακάλυψη. Ἐνοῖξε ἀμέσως μ' ἓνα μακρὸ ξύλο. Ἐ κλειδωνὰ παράδωκε ἀμέσως. Ἐνας πάγκος στον τοῖχο. Μιὰ παλιὰ κάσα, σπασμένα ποτήρια, μπουκάλια, πιάτα. Δυὸ σκουριασμένα μαχαίρια. Παλιὰ σακκιά. Τί θέλει ἀκόμα; Ἐνας θησαυρὸς που δὲν τὸν ἔλπυε. Μουρμουρίζει πάντα τὸν ἴδιο σκοπὸ σαν ὄργανέτο. Στηρίζει στον τοῖχο τὸ κομμάτι του κατρέφτη της. Ταχτοποιεῖ. Ἐτοι ἡ Ἐννελόρα ἔγκαταστάθηκε μέσα στην καρδιά του δάσου. Στην πιο βαθιὰ και σκοτεινὴ γωνία που μόλις φτάνει ὁ ἥλιος μπουδισμένος ἀπὸ τίς πυκνές φυλλωσές. Ἐ ἥλιος; Τί να τὸν κάνει μπροστὰ στην πόρτα της; Κεῖνη πάει ὅπου και νᾶναι σ' ἀντάμωσή του. Ἐς είναι καλὰ τὰ γερά ζαρκαδίσια πόδια της. Τί θὰ τρώει; Δὲν τὸ σκέφτεται. Τώρα είναι χορτασμένη. Και στην τσέπη της μετᾶ τρία ψωμάκια και πέντε κουλούρια. Ἐκόμα τέσσερα μῆλα. Ἐπειτα φουντούκια θὰ μαζέψει τᾶπόγεμα σωρό.

Τᾶπόγεμα, βραδυνὸ, γύρισε με τὴ φούστα της γεμάτη φουντούκια. Ἐνα μπουκέτο χυνοπωροῦτικα μπλε καμπανάκια. Ἐνα σπασμένο ποτήρι για βάζο. Κουρασμένη, νυσταγμένη. Κάτω ἀπὸ τὸν πάγκο ἔστρασε τὰ παλιὰ σακκιά.

Χαρτί, μερικά σανίδια και ὄ,τι ἄλλο βρέθηκε γιὰ προσκέφαλο. Πολυτέλεια! Εἰσέλασε, ἔχωσε τὰ πόδια κάτω ἀπὸ τὸ πλατὺ φουστάνι της κι ἀποκοιμήθηκε μετὰ τὸ συναίσθημα τῆς ἀσφάλειας. Πίσω ἀπ' τὴν πόρτα εἶχε τραβήξει τὴν κάσα μετὰ τὰ σπασμένα μπουκάλια. Πάνω στὰ μυσίδια της ἔνα εὐτυχημένο χαμόγελο. Ἀποκοιμήθηκε σὺν πουλί πού παραπέταζε ὅλη τὴ μέρα καὶ πού κουρασμένο παραδίνεται στὸν ἵπνο πάνω στὸ πρῶτο κλαδί. Ἀνεμελιά, ἀφροντισιά, μακαριότητα.

Ἡ Ἀννελόρα εἶδε ὄμορφα ὄνειρα. Παλάτια μετὰ μαλακὰ κρεβάτια καὶ στρωμένα τραπέζια. Πολύχρωμα φουστάνια καὶ κόκκινα γοβάκια. Φωτισμένες σάλες μετὰ ζωρὰ χαλιὰ καὶ διβάνια γιὰ τοὺς ὀκνηροὺς τῶν ὀκνηρῶν. Ἡ Ἀννελόρα, ἕνα παράξενο παιδί! Πρόσωπα δὲν ὄνειρέβουνταν ποτέ. Μόνο πράγματα, πού τῆς μιλοῦσαν, πού τῆ χάδεβαν. Τὰ ἀντικείμενα τῆς εἶταν πιὸ κοντὰ ἀπὸ τὰ πρόσωπα. Καταλάβαινε πιὸ πολὺ τὴ γλώσσα τους. Εὐπνήσε μετὰ καλὴ διάθεση. Εἶχε κοιμηθεῖ τόσο καλά. Πολὺ πιὸ καλά παρὰ πάνω στὰ μῆλα γιὰ κρεβάτι. Ἐκεῖ βρωμοῦσε ὁ ἀγέρας σὺν σάπιος.

Πρόγεμα. Ἐνα μῆλο, δυὸ ψωμάκια, φουντούκια. Ἐπειτα κουβίλησε πολλὰ ξερὰ φύλλα. Ἐνα καλὸ στρώμα. Τὰ σακκιά τῆς ἔμειναν γιὰ σκέπασμα. Ἐκλείσε τὴν πόρτα μ' ἕνα παλιόσκαμνο. Τριβήξε γιὰ ἀνίχνευση. Σήμερα θὰ περνοῦσε τὸ μεγάλο γιοφύρι. Θάπαιρνε τὴν ἀπέναντι μερὰ τοῦ ποταμοῦ. Στάθηκε στὸν ἥλιο καὶ κοίταξε μακριά. Πάντα μακριά! Νῆτανε καπετάνιος ἐνὸς караβιού, ἡ ὄδηγός αὐτοκίνητου ἢ λοκομοτιβ. Γέλασε δυνατὰ καὶ πῆρε μιὰ βόλτα στὰ τακούνια της. Ὄδηγός λοκομοτιβ!

Ἐπειτα σκοτείνιασε. Θυμότανε. Μικρὸ παιδί σὲ μιὰ καλὴ μέρα σ' ἕνα ἐρημικὸ σκοτεινὸ δάσος. Ὁ πατέρας της—δὲ θυμᾶται καὶ καλὰ-καλὰ ἂν εἶτανε πατέρας της—ἕνας πού ὅλη μέρα ἔκοβε δέντρα στὸ δάσος. Τὸ βράδυ χτυποῦσε τὴ γυναίκα του. Ἴσως γιὰ εἶτανε συνήθεια του νὰ χτυπᾷ τὰ δέντρα ὡς πού νὰ τὴ ρίξει. Ἐπινε σπύργο, παραπατοῦσε πάντα. Εἶχε ἄγρια μάτια. Μιὰ βραδιὰ ἔσκιε μετὰ τὴν ἄξινα τὸ κεφάλι τῆς γυναίκας. Εἶχε πλεῖ πολὺ σπύργο. Νόμιζε πὼς ἔσκιζε ἕνα δέντρο.

Ἡ μικρὴ Ἀννελόρα ἔμεινε ζαρωμένη ὅλη τὴ νύχτα. Δὲ φοβόταν τοὺς λύκους πού οὐρλιαζαν γύρω ἀπὸ τὴν καλύβη. Τὸ ρουχαλιτὸ τοῦ ἄντρα πού κοιτότανε δίπλα στὴ σκοτωμένη γυναίκα φοβότανε πιότερο. Τὸ πρῶτ' ἀνοίξε τὸ μάτι τῆς γυναίκας μετὰ τὸ μικρὸ δάχτυλο. Ἰναλί! Ἡ μητέρα κοιμάται...

Ἡ Ἀννελόρα ἀνοίξε σιγὰ τὴν πόρτα. Χάθηκε στὸ δάσος. Δὲ θέλει νᾶχει οὔτε πατέρα, οὔτε μητέρα, οὔτε τίποτα. Ὁ Θεὸς τὴν ἔριξε μετὰ τὸ καλὸν στὸ δάσος. Κανέναν δὲ θέλει νὰ ξαίρει. Τίναξε τὸ κεφάλι καὶ ἔπαυσε νὰ θυμᾶται. Ἡ Ἀννελόρα ἀλλάζει σκέψεις καὶ διάθεση σὺν ἀνοξιάτικος οὐρανό. Μιὰ στιγμὴ φῶς, μιὰ στιγμὸύλα σκιά.

Λιγερὴ κατεβαίνει τὴν πλαγιά. Ἀνεμίζει τὸ μπλὲ φουντωτὸ της φουστάνι.

— — —

Τὸ χυνόπωρο εἶτανε εὐλογημένο. Ὡς ἀργὰ τὸ Νοέμβρη δὲν ἔλειψαν οἱ ἥλιοφωτισμένες μέρες. Μὰ κατόπι ἦρθε ἀφάνταστα πυκνὴ ἡ καταιγιά. Σὰ βραχνίς πλάκωνε ὀλονυχτίς καὶ ὀλημερίς τὴν κοιλάδα. Κρεμότανε ἀνάμεσα στὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων σὺν λερὰ κουνέλια. Τὰ κρεβάτια μετὰ δυνατὲς λίμπες. Καὶ τὸ δάσος σ' αἰώνιο σουρούπωμα. Στὶς παραμονὲς τῶν Χριστοῦγεννῶν ἀλλαγὴ σκηνοθεσίας. Ἄλλωθις θᾶτανε θλιμμένα Χριστοῦγεννα γιὰ τοὺς κατοίκους τῆς κοιλάδας τοῦ Ἐλβου. Ὅλα κἀτασπρα. Φῶς. Μισό, ἕνα μέτρο τὸ χῶνι. Τὰ ἐλάτια γιορτίσιμα. Μόνο τὰ κερά τὸς ἔλειψαν γιὰ νὰ γίνουν Χριστοῦγεννίτικα δέντρα. Τὸ δάσος κοιμᾶται, ἡ κοιλάδα ἐπίσης καὶ μόνο τὸ σταχτὶ ποτᾶμι ἀργονκλιὰ πρὸς τὴ Βόρειο Θάλασσα. Λίγα ποταμοκίραβα δουλεύουν τὶς παραμονὲς τῶν Χριστοῦγεννῶν.

Ἡ Ἀννελόρα, ξαπλωμένη, ἀκούει τοὺς λύκους πού ζητᾶνε τροφή. Νὰ φοβηθεῖ; Ἀπὸ τότες πού γεννήθηκε ἀκούει αὐτὲς τὶς φωνές. Τραγοῦδι τὴ νινούριζαν. Ἀπόψε δὲν μπορεῖ νὰ κοιμηθεῖ. Πεινὰ πολὺ. Δὲν ἔφαγε σήμερα τίποτα καὶ χτές μόνον ἕνα ξερόψωμο πού γύρεψε σ' ἕνα καπελιό. Σκέψες κακὲς τὴ βασανίζουν. Νὰ χορτάσει μετὰ τὸ μόνον της σύντροφος;... Γιατὶ δὲν εἶναι τώρα μοναχὴ. Πρὶν ἀπὸ δέκα μέρες. Πὼς τὴ ζεσταίνει καὶ πὼς τῆς γλείφει τὰ χέρια! Κάποια βραδιὰ βόηκε σὲ μιὰ γωνιὰ ζαρωμένη μιὰ νυφίτσα. Ἐνα ὄμορφο ζουδάκι μετὰ καφεδιὰ γυαλιστερὴ γούνα καὶ φουντωτὴ μεγάλη οὐρά. Μιὰ οὐρὰ θάμα! Ἡ Ἀννελόρα εὐχαριστήθηκε γιὰ τὴν ἐπίσκεψη. Τόσα μαλακὰ ποδαράκια! Καὶ μετὰ πόση ἐμπιστοσύνη τὴν κοίταξε. Ἐκλείσαν φιλία. Ἡ Ἀννελόρα τῆς ἔδινε φουντούκια καὶ αὐτὴ τὴ ζεστασιὴ της. Ἡ Ἀννελόρα ἀνατρίχιασε στὴ σκέψη της καὶ χάδεψε τὸ ζουδάκι μετὰ τρυφερότητα. Μιὰ ἄγνωστη ζέστη ἔνωθε στὸ ἐσωτερικὸ της. Ὁχι, ἀποφάσεις. Ἀπ' τὴ νυφίτσα της δὲ θὰ χωριστεῖ ποτέ. Πόσες κουβέντες δὲν ἔκανε μαζί της! Μετὰ πόση ἀγάπη δὲν πηλοῦσε πάνω στὸν ὄμο της! Ὅλος ὁ κόσμος ἄς πεθάνει μιὰ ἢ νυφίτσα της μετὰ τὴν ὄμορφη οὐρὰ νὰ μὴ συναχθεῖ. Ποιὸς τὴν κοίταξε ὡς τὰ τώρα μετὰ τὴν στοργή, μετὰ τὴν εὐγνωμοσύνη;

Ἡ Ἀννελόρα ἔκανε κίθε μέρα ἐκδρομὲς στὸ χωριό. Πάντα μετὰ κάποια πονηριά, μετὰ κάποια ταχυδαχτυλογογία ἔφερνε κἀνα ψωμάκι, ἕνα κομμάτι τυρὸ ἢ ἕνα χῶνι ψημένα κάστανι. Οἱ κάστανιδες δὲν φημίζονται γιὰ ἔξυπνιδα.

Μὰ τώρα καὶ μέρες ἔπειρε τὸ χῶνι ἀκατάπαντα. Ἡ Ἀννελόρα χωνότανε ὡς πάνω ἀπὸ τὰ γόνατα γιὰ νὰ βγεῖ ἀπ' τὸ δάσος. Φυσικὰ αὐτὸ δὲν τὴ νιάζει. Μὰ οἱ κάστανιδες ἔχουν ἀφήσει τὶς γωνιὲς τῶν δρόμων.

Ἡ Ἀννελόρα ἔχει ἕνα σκέδιο. Τὸ δουλέβει, τώρα δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες στὸ μυαλό της.

Τὸ κουβεντιάσει καὶ τὸ συζητᾷ μὲ τὴ νυφίτσα τῆς. Κίτω στὸν κεντρικὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ κάθε μέρα κάθεται σ' ἓνα σκαμνάκι ζητιανέβοντας μιὰ γριὰ τρεμουλιέρα. Εἶναι τυλιγμένη σ' ἓνα μεγάλο παλιὸ ἀντριχὸ παλτό. Μοιάζει σὰν ἕνας σωρὸς ἀπὸ κοινάκια. Τὸ μοῦτρο τῆς εἶναι σὰ δουλεμένο καφεδι πετσὶ καὶ ἡ γλώσσα τῆς ὄλο λαλαδίζει μέσα στὸ χωρὶς δόντια στόμα τῆς. Κανεὶς δὲν καταλαβαίνει τί λέει. Ἄν βλαστημᾷ ἢ ἂν εὐχεται. Μὰ οἱ διαβάτες πάντα τῆς εἰσπνουν στὸ λερὸ ἀπλωμένο μαντήλι τῆς κατὰ μονέδες. Ἡ Ἄννελόρα μάλιστα τίς προάλλες εἶδε καὶ μιὰ γυαλιστερὴ κορώνια. Τὸ βραδινὸ μαξέβει τὸ μαντήλι τῆς καὶ γυρίζει χτυπώντας τίς πόρτες. Σὺν σκοτεινιάσει, παίρνει τὸ δρόμο γιὰ τὸ χωριὸ τῆς μισὴ ὥρα μακριά. Ὁ δρόμος εἶναι ἀπόκεντρος. Περνᾷ δίπλα στὸ δάσος. Ψυχὴ πουθενά. Εὐκαιρία.

Εἶναι παραμονὴ Χριστοῦγεννον. Στὶς βιτρίνες τῶν μαγαζιῶν φῶτα καὶ ὄψαϊα πράματα. Γλυκίσματα, φροῦτα, λουκάνικα. Ἡ Ἄννελόρα σκέφτεται πῶς ἂν δὲν εἶταν ἔτσι πολλὰ φῶτα, κατὰ θὰ μποροῦσε νὰ κάνει. Παρακολοθεῖ γιὰ λίγο ἓνα κοριτσάκι μὲ γεμάτο καλάθι στὸν ὄμο. Στὴ στροφή τοῦ δρόμου μπόρεσε κι ἄρπαξε μόνο ἓνα μικρὸ τοσοδούτικο λουκάνικο. Τὸ κοίταξε μὲ περιφρόνηση καὶ τῶ χωσε στὴν τσέπη τῆς. Τίποτα. Στέκεται καὶ κοιτάζει ἀπελιπμένη. Ἡ Ἄννελόρα πεινᾷ, ἡ νυφίτσα πεινᾷ. Ὅλα τὰ φουντούκια ἔχουν σωθεῖ. Μὲ τόσα φῶτα δὲν μπορεῖ νὰ πετύχει τίποτα. Πάλι ἄρχισε νὰ βουτίζει τὸ σκέδιο μέσα στὸ μυαλό τῆς. Ἡ γριὰ ζητιάνια ποὺ μαξέβει τὰ λεφτὰ καὶ τίς κορώνες. Τώρα εἶναι δύο ἢ ὅρα. Στὶς 4 πάνω κάτω θὰ περάσει ἀπὸ τὸ μονοπάτι ποὺ εἶναι δίπλα στὸ δάσος. Ἡ Ἄννελόρα βιάζεται. Κουτώνει. Τὸ σκέδιο τὴν περιχύνει σὰ μὲ παγωμένο νερό. Βαδίζει πρὸ γλήγορα γιὰ νὰ ζεσταθεῖ. Νὰ ὁ κεντρικὸς δρόμος, ὁ σωρὸς μὲ τὰ κοινάκια στὴν ἴδια θέση. Οἱ διαβάτες δίνουν τὸν ὄβλο τους τώρα πρὸ μπόλιχο. Παραμονὲς Χριστοῦγεννον. Ἡ Ἄννελόρα στέκεται μιὰ στιγμή στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμο σὰ σκεβρωμένη.

Ξεκινᾷ. Ἀνεβαίνει τὸ δρόμο γιὰ τὸ δάσος. Βαδίζει σὰ μηχανὴ μέσα στὸ χιόνι. Σηκώνει καὶ κατεβάζει τὰ ποδιάκια τῆς, σὰ νὰ πατάει μὲ πεῖσμα φίδια. Τὸ πρόσωπο τῆς εἶναι φλογισμένο, τὰ μάτια ἀστράφτουν, ἡ ἀνάσα κοντὴ καὶ ζεστή. Φτάνει στὴν παράγκα τῆς. Τὸ ζουδάκι πηδᾷ ἀπάνω τῆς, τῆς γλείφει τὰ χέρια. Ἡ Ἄννελόρα τοῦ δίνει τὸ λουκάνικο. Τὸ μυρίζει μιὰ τ' ἀφήνει ἄγγιχτο. Τίποτα φουντούκια, κάστανα ἢ καὶ ξερὰ ψίχουλα. Οἱ νυφίτσες δὲν τρῶνε λουκάνικα, ὅπως καὶ σὺ δὲν μπορεῖς νὰ φρᾷς δεντρόφλουδα.

Ἡ Ἄννελόρα τᾶποφίσισε. Ψάχνει νευρικὰ στὴν κίσα. Ἐνα ἀπ' τὰ σκουριασμένα μαχαίρια. Κόκκινη ἢ λεπίδα τοῦ ἀπὸ τὴ σκουριά. Τὸ βαστᾷ ἀπ' τὴ λαβὴ καὶ κάνει κάποια ἀπειλητικὴ κίνηση. Ξεκολλᾷ τὴ νυφίτσα ἀπ' τὸν ὄμο

τῆς, τὴ χαδέβει, τὴν ἀποθέτει πάνω στὸν πάγκο, κλείνει τὴν πόρτα καὶ δρόμο. Σὲ λίγο βρίζεται στὸ μονοπάτι ποὺ περνᾷ κάθε βραδινὸ ἡ γριὰ ζητιάνια. Ἐκεῖ χώνεται κάτω ἀπὸ μιὰ φουντωτὴ χαμηλὴ ἐλάτη. Τὸ χιόνι φωτίζει τὸ δρόμο ἂν καὶ ἄρχισε νὰ σουρουπώνει στὸ δάσος. Ἡ Ἄννελόρα εἶναι τώρα ἓνα λαγωνικὸ ποὺ περιμένει. Κάθε τι ποὺ τὴ συνδέει μὲ τὸν ἄνθρωπο, χάθηκε. Τὰ μάτια τῆς λυκίσια, ὁ λαμὸς τεντωμένος πεινασμένου σκύλου. Τὰ χέρια τῆς, ἀρπυγικὰ νύχια, σφίγγουν τὸ σκουριασμένο μαχαίρι τῆς κοινάκια. Ἀνεσαίνει βαριά. Καὶ ἡ ἀνάσα τῆς κρημνίζεται σὲ μικρὰ κρούσταλλα στὰ μαλλιά τῆς. Σὲ λίγο πάνω στὸ χιόνι κατὰ σκοῦρο ἀπὸ μακριά. Σιγὰ-σιγὰ βαδίζει ὁ σωρὸς ἀπὸ κοινάκια. Τὸ μαζρὸ ἀντριχὸ παλτὸ σαρώνει τὸ χιόνι. Ἐνας βαρὺς σάκκος κίσει τὴ γριὰ νὰ γέρνει πότερο. Στηρίζεται στὸ χοντρὸ ραβδί τῆς. Ἡ γλώσσα τῆς πάντα κουνιέται. Μιλᾷ μοναχὴ τῆς. Τὰ μεγάλα παπούτσια τῆς ἀφήνουν στὸ χιόνι μακρουλὲς γοῖβες. Σὰ φάντασμα σέρνεται πάνω στὴν κατάλευκὴ ἐπιφάνεια. Σταματᾷ. Τὸ δεξί τῆς πόδι χόθηκε τόσο βαθιὰ στὸ χιόνι ποὺ πρέπει νὰ στηριχθεῖ σ' ἓνα δέντρο γιὰ νὰ τὸ τραβήξει. Σκύβει, ζητᾷ τὸ παπούτσι τῆς ποὺ ἀπόμεινε στὴ γούβα.

Ἡ Ἄννελόρα πηδᾷ σὰν ἄγρια γάτα πάνω τῆς. Τὴ σκουτᾷ καὶ τὴ εἰσπναι χάμω, στὸ χιόνι. Τὸ ραβδί τῆς, ὁ σάκκος τῆς κλινοῦνται πάρα πέρα. Ἡ γριὰ τρέμει. Κατὰ θέλει νὰ πεῖ. Ἡ Ἄννελόρα τῆς δείχνει τὸ σκουριασμένο μαχαίρι. Τῆς τὸ βάζει κοντὶ στὸ λαμὸ. Ἡ γριὰ σηκώνει τὰ χέρια. «Τὸ λεφτά σου» τῆς λέει ἡ Ἄννελόρα τσέχικα. Μὲ τρεμάμενα χέρια βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη τῆς τὸ κομπόδεμα καὶ τὸ δίνει. Ἡ Ἄννελόρα παίρνει τὸ σάκκο, τὸ κομπόδεμα, βγάζει ἀπὸ τὴ γριὰ τὸ ἀντριχὸ παλτό. Σκέφτεται: Εἶναι τόσο παραφροσχωμένη μὲ παλιὰ κοινάκια. Τὴ σηκώνει, τῆς δίνει στὸ χέρι τὸ ραβδί καὶ τῆς λέει: «Πήγαινε. Σὺ αὐτὸ πάλι θὰ ζητιανέψεις. Ἐσένα σοῦ δίνουν γιατί εἶσαι γριὰ». Ἡ Ἄννελόρα χάθηκε μέσα στὸ πυκνὸ δάσος.

Στὴν καλύβα. Ἡ νυφίτσα μασουλίζει ξερόψωμα ἀπὸ τὸ σάκκο τῆς γριὰς ζητιάνιας. Ἡ Ἄννελόρα καταβάζει μισοκαταπίνοντας ψωμί καὶ λουκάνικα. Μετρᾷ στὸ σῦθαμπο: Δέκα ὀχτὼ κορώνες καὶ ἑκατὸν ἑξοσι μικρὰ κοσσορίκια. Ποτές τῆς δὲν εἶχε τόσο χρήμα! Καὶ ψομὸς, τυριά, ἀποκόμματα, γλυκίσματα, μερικὰ καρύδια καὶ πορτοκάλια.

Εἶναι κουρασμένη. Δένει τὸ κομπόδεμα, τὸ χώνει στὰ ξερὰ φύλλα τοῦ στομάτός τῆς. Τὸ σακκούλι μὲ τίς προμήθειες στὴν κίσα. Κλείνει τὴν πόρτα καὶ ξεπλώνεται μὲ τὴ νυφίτσα στὴν ἀγκαλιὰ, χορτασμένη πάλι μιὰ φορὰ, στὸ στρώμα τῆς. Τὸ παλιὸ ἀντριχὸ παλτὸ ζεστό! Σκέφτεται: Πόσο καλὰ νὰ κοιμᾶται κανεὶς χορτάτος καὶ ζεστὰ σκεπασμένος!

Τὴν ἄλλη μέρα, Χριστοῦγεννα. Ἡ Ἄννελόρα στὴ φυλακὴ τῆς προανάκρισης. Ἀμέσως

την ανακάλυψαν. Είναι λυπημένη, όχι γιατί της πήρανε το παλιό αντρίκιο παλτό και τις δέκα δχτώ κορδώνες με τα εκατόν είκοσι κοσάρια. Λυπάται πού πολύ πού έχασε τη νυφίτσα της. Θα πεθάνει, συλλογιέται, από την πείνα. Στο χιόνι δὲ βρίσκει τίποτα.

"Όσο γὰρ τὴν εἶδηση πὼς θὰ τὴ βάλουν σὲ σφρονηστήριο ἀνηλίκων, δὲν τὴ νιάζει. Αὐτὴ θὰ βρεῖ εὐκαιρία πάλι νὰ τὸ σκάσει.

"Ἡ Ἀγγελόρα εἶναι ἕνα παρὰξενό κορίτσι.

Δὲ θὰ μείνει ποτὲς κλειστὴ σ' ἕνα σφρονηστήριο κρύο καὶ σοβαρό. Μεγαλῆτερη φυλακὴ ἀπὸ τὴς ἀληθινῆς φυλάξες, σκέφτεται. "Ἡ Ἀγγελόρα θὰ τὸ σκάσει. Θὰ βρεῖ πάλι ἄλλο χωριὸ καὶ ἄλλο δῖσος γὰρ νὰ στήσει τὸ λημέρι της.

Μὰ τὴ νυφίτσα της, τὴν καστανὴ βελονδένια νυφίτσα της; Αὐτὴ κλαίει γὰρ πάντα. Μὲ πικρὰ δάκρυα. Κι ὅλοι νομίζουν πὼς εἶναι μετάνοιας δάκρυα.

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΓΙΣΚΑΚΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

—2 (*

"Ένας ἄλλος ποιητής, ἀπὸ τοὺς νέους, πού βγήκε στὴ δημοσιότητα ὄρμος, ἀμέσως μετὰ τὸ πρῶτο του βιβλίον, εἶναι ὁ Ἀθάνας. Τραγουδῆσε μετὰ ζηλευτὴ χάρη τὴ ζωὴ τῆς ἐπαρχίας, τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, πού ἔχει ἰδιαιτέρο χρώμα, δική της μορφὴ καὶ παράδοση. Ἔτσι βρήκε τὴν εὐκαιρία νὰ ζωντανέψῃ τὰ παλιά. νὰ φανερώσῃ τὴν ἀπλότητα τῆς παραρριμένης ζωῆς, νὰ ζωγραφίσῃ μετὰ τρόπο παραμυθένιο τὸ πατρικὸ σπίτι, τὴ ζεστὴ γωνιά, τὴ γαλήνη τῆς μητρικῆς γῆς, τὴ χαρὰ τοῦ περιβολιοῦ καὶ τοῦ κάμπου, τὴν ἀγάπη τῆς μάνας, τὴν ἀδερφικὴ στοργή, τὸν ξενιτεμό, τὴν πίκρα τῆς νοσταλγίας, τὴ γλύκα τοῦ γυρισμοῦ.

"Έγραψε ἀκόμα καὶ στίχους καθ'αυτὸ πατριωτικὸς, συγκινητικὸς, μετὰ θέμα τὴ μικροασιατικὴ ἐκστρατεία, γιατί φαίνεται πὼς εἶδε μετὰ τὰ μάτια του καὶ παρακολούθησε τὴν καταστροφή. Σὰν τὸν ποιητὴ Κυριαζῆ καὶ ὁ Ἀθάνας ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ ζωὴ γενικὰ τῆς Ρούμελης καὶ εἰδικώτερα τοῦ χωριοῦ του, πού κάτου ἀπὸ τὸν ἴσκιον τοῦ παλιοῦ Κάστρου, κοιμάται ἀνάμεσα στὰ νερά τῆς Πάτρας καὶ τοῦ Μεσολογγοῦ, ἐκεῖ στὸ κανάλι τοῦ Κορινθιακοῦ, χλοῖσμένο καθὼς εἶναι καὶ χαριτωμένο, φορτωμένο ἀπὸ θύμηση καὶ παλιὰ ἱστορία.

"Ἡ λύρα τοῦ Ἀθάνα, ὅσο κι ἂν εἶναι φρονητισμένος ὁ σκοπὸς της, ἔχει κάτι τὸ πρωτόγονο καὶ τὸ ἄδολο. Ταιριάζει μαζὶ τὸ ρομαντισμὸ καὶ τὸν κλασικισμὸ στὴν πῶ ἀπλή τους ἔκφραση. Παίρνει ζωὴ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ πλάση καὶ τῆς χαρίζει ψυχὴ.

Τὴν ψυχὴ αὐτὴ, πού ζητοῦμε, ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ ποίηση, μᾶς τὴ δίνει μετὰ ἀπλοχεριὰ μὴ νέα, πολὺ νέα ποιήτρια, πού μόλις ὁ ἀνθὸς τῆς μούσας της λουλούδισε, μαράθηκε κιόλας. Ἡ Μαρία Πολυδούρη. Μὲ δυὸ συλλογῆς της πῆρε τὴ θέση της, μὴ θέση πού ἀξίζει στὸ νεοελληνικὸ στίχο. Μὰ ἡ ζωὴ τὴν προδίνει, μὴ μοῖρα κακὴ στομώνει τὸ ἀηδόνι πού προβάλλει χαρούμενο μέσα στὴν ἀνοιξὴ νὰ ψάλλῃ.

"Έχω μιὰ χάρη.

Στὴν ἀνθησὴ μου φροῦ στεφάνω
τὸ μαρμαριμό.

"Ἡ λυρικὴ φωνὴ τῆς Πολυδούρη, μὴ κραυγὴ πένθιμη, ἕνας στεναγμός, μὴ διαμαρτυρία. Σὰ νὰ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ πολὺ μακριὰ ἕνας ἤχος μελωδικός, πού μᾶς σταματᾷ γὰρ νὰ τὸν ἀκούσουμε προσεχτικώτερα.

Ποιά γνωρίσματα λοιπὸν χαρακτηρίζουν τὴν καινούρια αὐτὴ Σαπφῶ;

Περήφανη στὸ ἀγνάντεμα καὶ ταπεινὴ στὴ λαχτήρα τῆς ζωῆς. Ἀπλὴ στὴν ἔκφραση καὶ σύνθετη στὰ νοήματα. Παρθενικὴ στὸ φανερωματὴ της καὶ μετὰ κάτι τὸ σατανικὸ στὸ σαρκασμὸ της. Μὲ γαλήνη στὴ σκέψη καὶ τρικυμία στὴν καρδιά. Μὲ τὸ φῶς στὰ μάτια καὶ τὸ βαρὺ σκοτάδι στὴν ψυχὴ. Ἀντικρίζει τὴν πλάση μετὰ χαρὰ πικρὴ καὶ τὴν ψάλλει μετὰ θανατερὴ λύπη. Ζηλεύει τὴν ἀνθησὴ τῆς ἀνοιξῆς καὶ ἐπιθυμεί τοῦ χειμῶνα τὰ χιόνια. Θεομὴ στὸ πῆθος καὶ ψύχραιμη ἐμπρὸς στὴ μοῖρα. Τρυφερὴ στὴ θύμηση τῆς ἀγάπης καὶ σκληρὴ στὸ ἀντίκριμά της. Ἀπιστὴ στὴν πραγματικότητά καὶ πιστὴ στῶν ὄνειρων τῆς χίμαιρας.

Τὰ ἐρωτικὰ λόγια τοῦ ἀγαπημένου τὴ μὲθοῦνε μετὰ τὴ μέθη τοῦ θανάτου. Τὰ λόγια αὐτά, μὴ ὑπόσχεση πού καίει, μὴ ὑπόσχεση πού ἀργεῖ νὰρθῆ. Μὰ ὁ θάνατος δὲ δίνει καμὴ, καμὴ ἐλπίδα. Αὐτὲς τῆς ἔσβησε ἡ ζωὴ μετὰ τὴν ψυχρὴ πνοί της. Δὲ μένει τίποτ' ἄλλο τώρα παρὰ μέσα στὴν ἄγρια καταγίδα τοῦ ἔρωτα νὰ μετρηθοῦνε θάνατος καὶ ζωὴ... Μὲ τέτοιες μεγαλόστομες εἰκόνας, πού σαφταροῦνε ἀπὸ ἀλήθεια καὶ εὐλιχρίνεια, ἡ Πολυδούρη τραγουδεῖ τὰ δικὰ της αἰσθήματα καὶ πάθη. Τὸ τραγοῦδι της φτίνει ὡς τὰ βιάθη τῆς ψυχῆς μας καὶ μᾶς ταράζει, κάποτε μᾶς τρομάζει μετὰ τὴν τρυφερὴ ὁμότητά του, μετὰ τὸ ἀμέτρητο ἔλεός του.

Μέσα στὸ βαθὺ λυρισμὸ πού ἡ μοῖσα τῆς νέας αὐτῆς τεχνίτρας μᾶς προσφέρει, ἕνα δλόκληρο καὶ μοναδικὸ δρόμο νιώθουμε νὰ παίζεται. "Α! τί θαῦμα, ὅταν πλησιάζει κανεὶς στὸ κρίσιμο αὐτὸ σημεῖο, πού ἔφτασε ἡ ποιήτρια τῆς «Ἠχὼς στὸ χάος» καὶ ἔχει τὴ δύναμη ν' ἀγναντεύῃ τὸν ἐσώτερο ἑαυτὸ της μετὰ τόση

*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο καὶ τέλος.

γαλήνη, να περιοδεύη στα τωρινά και στα περασμένα με τόση ευαισθησία, να μπορεί και ν' αλλάξει τις ώρες του μαρτυρίου σε αρμονικούς τόνους μιάς παιδικότατης κιθάρας!

Η σύγχροση της λαχτάρας για τη γλύκα της ζωής που φεύγει και του αμείλιχτου θανάτου που δλοένα παραμονεύει, το δίλημμα της αγάπης—μαζί της ή ετύχια, χωρίς αυτή το χάος και η συντέλεια, δώδε ή σωτηρία, εκείθε ο χαμός—όλα τα δραματικά στοιχεία ριγμένα στο καμίνι της ποιητικής δημιουργίας. Τι βγαίνει; Μιά φλόγα δυνατή, κόκκινη, αιματένια, που είναι σπάραγμα να τη νοιώθης και να την αντικρίξεις. Και ξαναθυμούμαστε τώρα τα λόγια του ξένου ποιητή: «Η ποίηση; Λίγος καπνός που ανεβαίνει ψηλά στον αέρα, από κάποια ψυχή τη στιγμή που όλη καίγεται».

Στα παλιότερα χρόνια,—τα χρόνια που στιχοφγούσανε στην καθαρεύουσα,—έδω, στην Αθήνα, μια σειρά δλόκληρη από ποιητές λημονημένους πιά, έπηρεασμένη από το ρομαντικό πεσμιισμό της εποχής, θρηνοδούσε άκα-

τάπανστα, αναθεματίζοντας τη ζωή και τη δημιουργία.

Είναι πικρός, ο φίλοι μου, ο άληθής μας βίος. Ευδαίμων όστις κοιμηθείς, κοιμάται αιώνιας.

Η σχολή αυτή των δλοφυρομένων, άμουση κι άφιλοσόφητη, δέν έχει βέβαια καμιά σχέση με τη σημερινή ποίηση της μελαγχολίας και του έλεγειακού τόνου. Τότες ο θρηνος πήγαζε από μίμηση, ενώ τώρα το βουβό κλάμα που μάζε σπαράζει είναι το βαθύ παράπονο του αιώνιου ανθρώπου, που αναβρύζει από θερμή αγάπη και λαχτάρα για τη ζωή, από πόθο και φλόγα για την όνειρεμένη ετύχια, που όμως μιάν άδικη μοίρα κόβει τη χαρά, πνίγει τα όνειρα, μάζε ανεβάζει στην κορυφή του πόνου, απ' όπου βλέπουμε πως μονάχα όταν ο άνθρωπος λυτρωθί, έλευτερωθί από τις πνευματικές και ψυχικές του αλυσίδες, θά μπορούση να νοιώση τον προορισμό του και δλοκληρωτικά να τον πραγματοποιήση.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

LORENZO STECCHETTI

ΣΤΗΝ ΑΡΕΤΗ

Πώς σκανταλίζεσαι λιγνή άρετή καημένη
σαν δης λίγο γυμνές γυναικείες πλάτες,
σταυροκοπιέσαι κόρη γερασμένη,
στεγνή, ξεδοντιασμένη, μες στις στράτες.

*Ας την κοιλάδα αυτή τη δακρυσμένη.
Τραβήξου, κρύψου κι άσε τους διαβάτες,
μήν τοις κοιτάς, περνούν ξευγαρωμένοι
γελώντας - είναι Μάης! - με νιές όρνιτες.

Κλείσε τα μάτια, ξεφρενα αγαπάει
ο κόσμος όλος κ' ή άμνάς σου ή θεία
πάει κι αυτή κρυφά για να συλλάβη...

Κλείσ' το βιβλίο αυτό να μη ανάβη
την άναγνή σου αιδώ, καθώς ύμνείει
πόσο γλυκεύ το Μάη είν' ή άμαρτία!

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Η πολιτεία ξεφρενη γιορτάζει
και φανερά οι άνθρωποι μασκαράδες
δείχνονται, με κοστούμια από άτλάζι
που άλύπητα πληρώνουν με παράδες.

Έπίσημα ένας κόσμος το φωνάζει
πάνω σε στολισμένους άραμπάδες
με μάσκες και τρουμπέττες άλλαλάζει,
περσοί δώ και κεί μαχαραγάδες.

Λεφτά για τις μογιές, τη σεφταντίνα,
τις μάσκες, και πολλοί μ' αυτό το κρύο
φτωχοί - σκέψου! - πεθαίνουν απ' την πείνα,
κι άλλοι βογκούν σένα νοσοκομείο...
Νά ή Κοινωνία ή ψεύτρα ή θεατρίνα,
να κι ο κοσμάκης το Φρενοκομείο...

(Παράφραση)

GABRIELE D'ANNUNZIO

Ω! ΝΙΟΤΗ ΜΟΥ

Ω! νιότη μου, τάβρο σου το στεφάνι
ξεφύλλισε όίμε στο μέτωπό μου,
κι αυτή ή ζωή μου βάρυνε και κάνει
να σκύβη τον ως χτές ίσιο κορμό μου.

Σαν φρούτο γίνηκε ώριμο ή ψυχή μου
κι όπως ποτέ καλή, για όλα πονάει,
λιγáει, ματώνει, όρθώνεται μαζί μου,
δέν κλαίει, μόνο νιώθει και χωρνάει.

Σβούν κ' οι στερνές αυγές στο πρόσωπό μου
ω νιότη, κ' οι παλμοί σιγοίν, δέν πνέει
ο δυνατός τυφώνας σου πιά έντός μου.

Τώρα ζω για να βλέπω να χαράξη
το δάκρυ σάλλον μάτια, πούναι νέοι
άκόμα, και το στήθος τους κοχλάζει.

(Από το Poema Paradisiaco)

ADA NEGRI

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Ένα χειμώνα μέσα από το χώμα
βγήκε μια άσπρη άνεμώνη βιαστική,
μα γύρω της δέν είχαν λιώσει άκόμα
τα χιόνια κ' έτσι λίγησε νεκρή.
Και το φτωχό λουλούδι, παγωμένο,
πέθανε πριν άκόμα γεννηθί.

Στο στόμα μου κ' έμένα κάποιο δέλι
για σένα απ' την ψυχή μου ένα φιλι
τρεμουλιαστό μπουμπούκιασε στα χείλη,
μα συ έστρεψες άλλοι την κεφαλή...
Κι από' να κίνημά σου χτυπημένο,
πέθανε το φιλι πριν γεννηθί.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΕΧΝΗ

Ο κύριος Θράσος Καστανάκης με τίμησε με το ακόλουθο γράμμα που μου έστειλε από το Παρίσι:

Αγαπητέ μου κ. Παρορίτη,

Μ' όλο το ενδιαφέρον που ταιριάζει σε κάθε δική σας φράση, διάβασα στον αγαπημένο μου «Νουμά» το άρθρο σας για το μυθιστόρημά μου «Στό χορό της Εφρότης».

Τι τὰ θέλετε; Από συγγραφέα της δικής σας σειράς της ήθικης σας ανεξαρτησίας που δεν πισωποτάει, περιμένα διαφορετική κριτική. *Η θ ε λ α* περισσότερο ήμεροληψία για ένα βιβλίο που επιτέλους ξεπερνάει τις νεοελληνικές ρουτίνες και που δε φοβάται να κρᾶξη την ἀλήθεια (ξαναδιαβάστε για χάρη μου το Σαλότι του Μορλενιά και τις σελ. 96—99) παρ' όλη την αντισημειωτική της τέχνης, και μᾶς δίνει νομίζω κάποιους δρόμους ψυχολογίας πέρα από τὰ τερίπια τῶν δημοσιογραφιστῶν που ὀργιάζουνε σήμερα στη λαοτεχνία μας.

Ἡθελᾶ ἐπίσης—μὰ και μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀμφιβάλλω γιὰ τὴ δική σας καλὴ πίστη—ἀφοῦ παρατάξατε σ' τὴ σειρά φράσεις μου ἀταίριαστα παρμέντες δώδε καίθε, νὰ βάζατε και κάποιες πού σᾶς ἄρῆσουν.

Σας τὰ γράφω αὐτὰ γιατί ὁ σεβασμός μου ἐπιβάλλει νὰ σᾶς μιλῶ εὐλακρινά.

Με τὴ βαθύτατή μου ἐκτίμηση και με ἀγάπη

Θράσος Καστανάκης

Ἀγħνοντας κατὰ μέρος τοὺς κάπως ὑπερβολικοὺς χαρακτηρισμοὺς που δὲν βλέπω νὰ ποῦ ταιριάζουνε και τόσο, ἔρχομαι ἀμέσως στὴν οὐσία. Ὁ κ. Καστανάκης, ὅπως βλέπουνε οἱ ἀναγνώστες, παραπονιέται ἐναντίον τῆς κριτικῆς μου α) γιατί δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἀμερόληπτη γιὰ ἕνα βιβλίο που δὲ φοβάται νὰ κρᾶξη τὴν ἀλήθεια (τὴν κοινωνικὴ ἀλήθεια), β) γιατί δὲν ἀναγνωρίζει πὺς τὸ βιβλίο του δίνει κάποιους καινούργιους δρόμους ψυχολογίας γ) γιατί παραλείπει δίπλα σὺς ἀσκημες (κατὰ τὴν ἰδέα μου βέβαια) φράσεις νὰ βάλει και κάποιες που θὰ μοῦ ἄρῆσανε (αὐτὸ ὁ κ. Κ. τὸ χαρακτηρίζει ἀταίριαστο, δηλαδή, αν δὲν γίνω λάθος, ἕνα πρᾶμα που δὲν μοῦ αἰσθάνομαι νὰ τὸ γίνω ἔγω).

Υπολείπει πὺς ὁ κ. Κ. δὲ θὰ διάβασε τὴν κριτικὴ μου με τὴν ἀπαιτούμενη ψυχραιμία. Ἄλλως θὰ ἔβλεπε πὺς ὅλα ὅσα σημειώνει, ὑπόχωνε στὴν κριτικὴ μου και με τὸ παραπάνω. Γιατί ἔταν γράφω πὺς ὁ κ. Κ. «παρουσιάζει τὴ σημερινὴ κοινωνία σὺν κοινωνία ἐκμεταλλευτῶν, πρόστυχων και κακῶν ἀνθρώπων, και εἶναι ἀξέπαινος γιὰ τὸ θάρρος που εἶχε νὰ τὸ τονίσει», τί ἄλλο κάνω παρὰ νὰ δείχνω τὴν ἀμεροληψία και τὸ θραυσμό μου

γιὰ τὸ βιβλίο που δὲν φοβάται νὰ κρᾶξη αὐτὴ τὴν ἀλήθεια; Ὁ κ. Κ. με παραπέμπει σὺς σελίδες 96—99 τοῦ βιβλίου του. Τὶς σελίδες αὐτὲς τὶς διάβασα και τὶς ξαναδιάβασα με πολλὴ προσοχή. Αὐτὴ ἡ γυναῖκα με τὰ ρούχα του Ἐρυστροῦ Σταυροῦ μᾶς εἶναι πολὺ γνωστὴ ἐδῶ στὴν Ἀθήνα, ἀφοῦ καθε μέρα τὴ βλέπουμε νὰ κυκλοφορῆ στοὺς δρόμους. Αἶ, λοιπόν, σᾶς διαβεβαιῶ κ. Καστανάκη, πὺς ἡ γυναῖκα αὐτὴ μοῦ εἶναι πολὺ ἀποκρουστικὴ και δὲν τὴν συμπαθῶ καθόλου. Μὰ συνάμα βρίσκω πὺς μοιάζει κάπως σὺς βεβήλωση νὰ περιομίζουμε τὰ λόγια της μέσα στοῦ σαλότι του Μορλενιά με τὰ λόγια «ἐκείνων που ἔαίρουνε νὰ σηκώνουνε ὀλόκληρους λαοὺς στοῦ πόδι» (ὄχι δά). Τὶ λέει αὐτὴ ἡ γυναῖκα μέσα στοῦ σαλότι του Μορλενιά; Τονίζει τὴ φριχτὴ δυστυχία του λαοῦ. Τονίζει τὴ φριχτὴ του πολέμου. Ζωγραφίζει με χρώματα χτυπητὰ τὴν εἰκόνα τῆς ξεπορνεμένης και χλιοπουλημένης πατρίδας. Πολὺ καλά. Μὰ ὕστερα βάζετε ἀμέσως τὸ Μορλενιά νὰ ἀναιρῆ ἕνα πρὺς ἕνα τὰ λεγόμενά της και νὰ φλιναρῆ γιὰ τὴν ἀναζήτηση τῆς μυστηριώδικης εἰκόνας του Καλοῦ και του Ὁραίου. (Αὐτὸ τὸ ἀποκαλεῖτε σὺς τὴν ἐχνη ἀντικειμενικὴ). Μὰ ἐσεῖς προσωπικὰ τί στήση παίρνετε μέσα σ' αὐτὴ τὴ σπουδαία συζήτηση; Γιατί δὲν ρήχνετε τὸ βάρος τῆς προσωπικῆς σας γνώμης εἶτε σὺς μὰ πλάστιγγὰ εἶτε σὺς τὴν ἄλλη; Γιατί δὲν ὑποβοηθᾶτε τὸν ἀναγνώστη σας νὰ μορφώση μὴν ὀρισμένη γνώμη; Τὶ ἔννοια ἔχει αὐτὴ ἡ οὐδετερότητά σας μέσα σ' αὐτὴ τὴ συζήτηση; Ἡ διαρρεῖτε πὺς ἀρκεῖ νὰ ἀναθεματίζη κανεὶς ἄπλως τὸν πόλεμο και νὰ τονίξη πὺς ὑπάρχει κοινωνικὴ δυστυχία; Ἰσα-ἴσια δὲν βλέπετε πὺς σήμερα κατάντησε πᾶ τῆς μόδας ὅλοι νὰ ἀναθεματίζουνε τὸν πόλεμο και νὰ προσποιοῦνται τὸν εἰρηνοφιλο; Μὰ αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει ἡ ψυχὴ τους νὰ εἶναι πολεμῶχαρη. Φανταζόσατε ἐσεῖς πὺς ἕνας ποιητῆς, ὁ Γρυτάρης, εισηγητῆς διαγωνισμοῦ γιὰ σχολικὰ βιβλία, μοροῖσε νὰ ἀπορρήγη ἕνα βιβλίο γιατί τὸ περιεχόμενό του εἶτανε εἰρημιστικό; Καὶ ὅμως ἂν τὸν ρωτήσατε τὸ Γρυτάρη, θὰ σᾶς βεβαιώση και αὐτὸς πὺς ἀποστρέφεται τὸν πόλεμο. Ἔτσι και τὸ ὄμορφα λόγια αὐτῆς τῆς γυναῖκας με τὰ ρούχα του Ἐρυστροῦ Σταυροῦ γίνονται και δὲν κάνουνε καμὴν ἐντύπωση στοῦ ἀναγνώστη οὔτε μοροῖνε νὰ ἀποτελέσουνε τὴ χαρακτηριστικὴ γραμμὴ τοῦ βιβλίου σας. Πὺς θέλατε λοιπόν νὰ ἐνθουσιαστώ με τὶς σελίδες αὐτὲς ἐγὼ που ἔχω ὀλότελα ξεκαθαρισμένες τὶς γνώμες μου πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα; Μὰ ἐγὼ προχωρῶ περισσότερο. Καὶ σᾶς λέω κάτι που θὰ σᾶς παραξενέψη βέβαια. Καὶ ὅλο τὸ βιβλίο σας ἂν στηρίζοτανε πάνω σὲ μὰ

βίαση δλότρελα αντιπολεμική και αντιπλουτοκρατική, πάλι και τότε εγώ δέν θά βγαίνα να τό επαινέσω. Γιατί τό να ζωγραφίζη κανείς τό Κακό και τήν Άδικία δέν έχει σημασία αν συνάμα δέν αποδείξει (μέσα πάντα στα όρια τής Τέχνης) και τόν τρόπο πού θά χτυπηθῆ τό Κακό. Γιατί και οι Παπαδες χτυπᾶνε τό Κακό. Πρέπει να ήθικοποιηθούμε, φωνάζουνε. Μά πώς; Τι κάνει τό Κακό να θριαμβεύη; Άλλοι πάλι, (σά να πούμε ή «Εστία» ή δική μας), σου λένε «σιγά-σιγά, αυτά τα πράματα δέν γίνονται άμέσω». Μά όποιος, κύριε Καστανάκη, πονάει αληθινά τό Λαό, βγαίνει και τό βροντοφωνάζει κατίμουντρα σε όλους τους ισχυρούς, πώς ή Κοινωνία αυτή πρέπει πρώτα να άφανιστῆ μέσα στο βούρκο των άνομημάτων της γιά να μπορέση ύστερα να ξαναγεννηθῆ ή ή άνθρωπος στο φως του καινούριου ήλιου. Και βέβαια ένας τεχνίτης τοῦ δικού σας ρίγκου θα ήρρισκε πάντα τόν τρόπο να τή βροντοφωνιάξη αυτή τήν αλήθεια, δίχως να ξεπέση τό έργο του σε προλαγαντίστικη προσούρα. Άν μου έλειψε λοιπόν ή άμεροληψία, όπως υποπτεύετε. "Ηθελα απλούστατα να πάρετε μιάν ήρισμένη θέση μπροστά στο ζήτημα. Τι θα πῆ αντικειμενική τέχνη; Θέλεις δηλαδή μῆλον έταρε, θέλεις κωδώνιν. Τώρα περιορίζετε να παραθέσετε δυό σελιδούλες γιά να εκδηλώσετε τήν αντιπολεμική σας διάθεση, βάζετε εῆθις άμέσως ένα κύριο να τίς άναίρη και να τίς κουρελιάξη και πιστεύετε έτσι πώς ξοφλάτε τό χροός σας ενώ όλο τό πνεύμα του βιβλίου σας είναι ξενο προς τό αντιπολεμικό σας κήρυγμα.

Ότι τό βιβλίο σας «μᾶς δίνει κάποιους δρόμους ψυχολογίας πέρα από τα τετρίπια των δημοσιογραφίσκων πού όργιάζουνε σήμερα στη λογοτεχνία μας» άπορώ να νομίζετε πώς δέν τό πρόσεξα. Γράφω στο ήρθο μου: «Τό ήφος όμως του βιβλίου είναι αξιοπρόσεχτο. Είναι κάτι νεωτεριστικό πού πρώτη φορά βλέπουμε στη φιλολογία μα... Υφος Εθνωπαϊκό, μοντέρνο, ραφινάτο. Υφος μπριγιάντικο, όλο ζωή και κίνηση». Και άλλου πάλι γράφω: «Φρεσκάρει τό ήφος τού; τό ξερωπαΐζει, τό λεπταίνει».

Μου φαίνεται πώς πολύ με άδικείτε όταν ύστερα από αυτούς τους χαρακτηρισμούς, βγαίνετε να παραπονεθῆτε πώς δέν πρόσεξα τήν προτοτυπία του ήφους σας. Άν χτύπησα ήρισμένες φράσεις του βιβλίου σας, αυτό τό έκανα για ήρισμένο λόγο και όχι για να λιγοστέψω τήν αγαθή εντύπωση πού αφήνει τό διύβασμά του. Έσείς ζῆτε μακροά μας και δέν ξαίρετε τι γίνεται εδώ. Κοντεύει, αγαπητέ Καστανάκη, να μᾶς πνίξη ή μοντερνισμός και ή Πρωτοπορία σμός. Κάθε νέος γραφιάς έννοει σήμερα να είναι και πρωτοπόρος. Άν του φτάνει να εκφράζεται απλά και λογικά. Πρωτοπορία, σου λέει. Και ή άρλοίμπα δίνει και παίρνει. Ένα παιδί, πού ήξιαρε βέβαια να κρατῆ τήν πέννα, άκου τι γράφει σ' ένα βιβλίο του:

«Μια βίανωση χορημοστασι άντρα να στέκη με κάποια μεταφυσική ιδέα τυλιγμένος».

«Μέσα απ' τό λαμπήρισμα π' άφησε ή ξεστασιά μέσα του καφετίου».

«Τό γλυκοχάραγμα άνακλαδίζονταν στην άγκαλιά τής ήμέρας».

«Τό χωνικό μέτωπό του».

«Τ' άραιά μαλλιά πούχαν άναχωρήσει όριστικά απ' τα γύρω του μετώπου της σε κάποιο υποπο δρόμο».

«Πώς τρέχει έτσι τό τραίνο; Όχι δέν τρέχει. Σταμάτησε. Άλλά και σταματημένο δέν είναι, μά τρέχει μ' έναν τέτοιο τρόπο σά να χη σταματήσει».

«Η άπόγνωση τής ζωής μοῦδινε τέτοιες παράλογες πράξεις».

«Παραταμένο φιλί».

«Στό χαμόγελο φίλης ή ποίλοπλανταγμένη με τό χορμ tanτέλλα φιδίσουν έλεγμών».

«Έτρεξε σε ύποδοχη ως τήν πόρτα ενός κλειστοῦ και μυστικού δωμάτιου, π' αλληκόνονταν μέσα από άόρατα ήλεκτρικά ρεύματα».

«Τά βουνά, οι βράχοι με τήν άγριαπή ύψη πού σε κάνουν να σκέπτεσαι τό μέγεθος τής αναλογίας του ανθρώπου με τή φύση, έχοντας ύπόψη τήν άτίθεση περηφάνεια αλλά κ' εῆγένεια τής φυλής μας».

«Μ' εκείνη τήν έπιβλητική μαγνητική δύναμη πούχνην τα γυναίκαία μάτια, ως θέλουν να σου δώσουν τή μυστική ήδονή ενός άγκύλιασμα (!), δίχως να σ' άγγίσουν άκόμα».

Αί, λοιπόν, τι λές; Πρέπει να τό βουλώσουμε; Πρέπει να βγοῦμε να βλόγησουμε τήν άχαλίνωτη αυτή άρλοιμολογία πού άρχισε να καλλιεργείται εν όνόματι τής πρωτοπορικῆς τέχνης; Και ξαίρεις; Έχουμε άκόμα και ένα λαχανόφυλλο πού παριστάνει τό περιοδικό με τό όνομα Πρωτοπορία Κ' έχουμε και έναν ροιτικό, τήν Άλφα Θούλα, πού ένθουσιάζεται μόνο και μόνο άμα διαβάζει τέτοιες πρωτοποριακές άναγούλες. Τόν Ψυχάρη, όπως ξαίρεις, τόν σιχαίνεται και δέν τόν αναγνωρίζει για καλλιτέχνη.

Νά, γιατί αναγκάστηκε να παραθέσω κάμποσες φράσεις δικές σου. Για να προηιάξω και σένα από τόν κατήφορο τής πρωτοπορίας, μά πού πολύ για να δείξω στους νέους πόσο επικίντενος είναι ή δρόμος πού πήρανε όταν και τεχνίτες σάν και σένα δέν κατορθώνουνε πάντοτε να χαλιναγωγήσουνε τή γλώσσα τους και τήν έμπνευσή τους. Κάποτε για ύπόδειγμα κακού και άκατάσταστου ήφους είχαμε τό Βουτιρά. Μά, όπως βλέπω τώρα, και ή Βουτιράς μπορεί να χρησιμέψη για ύπόδειγμα ήφους μπρός σ' αυτούς τους ξεφρενισμούς.

Προτίμησα τήν άπάντησή μου στο γράμμα σου να τήν δημοσιέψω στο «Νουμά» γιατί τό ζήτημά μας έχει γενικότερο χαρακτήρα και γι αυτό δέν ήθελα να περιοριστῆ άνάμεσα σ' εμάς τους δυό παρά να δώση άφορμή σε κάποια πλατήτερη συζήτηση.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ

—3 (*

Ἐλάτε τώρα νὰ ἰδοῦμε τὴ σαλατοποίηση πού φέρνει στοὺς διάφορους ρυθμούς τῆς στιχογραφίας μας ὁ περιφημὸς «μετρικὸς τόνος» πού ἀνακάλυψε ὁ κ. Βουτιεριδῆς.

Ψηλότερα, ἐκεῖ πού ἐξετάσαμε τὰ λάθη στὰ ὁποῖα ἔρριξε τὸν κ. Βουτιεριδῆ ἢ φανταστικῆ σταθερότητα τοῦ μετρικοῦ τόνου, πού τὸν ἀνάγκασε νὰ ἐξετάξῃ τοὺς ἰσοσύλλαβους, ὁμοιόρρυθμους καὶ ἰσοδύναμους στίχους σὰ δύο, ἐκάναμε λόγο καὶ γιὰ τὴ σαλατοποίηση πού κάνει τῶν διάφορων ρυθμῶν, κ' ἐδείξαμε πὼς μαζί με τὸν ἰαμβικὸ δωδεκασύλλαβο ἀνακατεύει καὶ ἀναπαιστικὸς καὶ δαχτυλικὸς δωδεκασύλλαβους σὰν ὁμοίους. Τώρα θ' ἀπλωθοῦμε λιγάκι στὸ ἴδιο ζήτημα, γιὰ νὰ φανῆ ἡ σαλατοποίηση αὐτῆ σ' ὅλη τῆς τὴν ἔχταση.

Ὁ κ. Βουτιεριδῆς ἐξετάζει τοὺς στίχους σύμφωνα με τὸν ἀριθμὸ τῶν συλλαβῶν τους καὶ με τὴ θέση πού ἔχει σ' αὐτοὺς ὁ μετρικὸς τους τόνος. Κι ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς τρισύλλαβους καὶ φτάνοντας ἴσαμε τοὺς μεγαλύτερους, τοὺς ἐξετάζει σὰν προπαροξύτονους πρῶτα κ' ἔπειτα σὰν ὀξύτονους καὶ σὰν προπαροξύτονους. Ἔτσι ὁμως καταντᾶει σὲ κάθε εἶδος στίχου νᾶχουμε δύο ἰσοσύλλαβους μὰ καὶ ἀνομοιόρρυθμους πού ἔχουνε τὸ μετρικὸ τόνο στὴν ἴδια θέση. Κ' ἐπειδὴ ἓνα εἶδος στίχου, πότε τροχαϊκοῦ καὶ πότε ἰαμβικοῦ, συμβαίνει ν' ἀνήκει καὶ στοὺς ὀξύτονους καὶ στοὺς προπαροξύτονους ἰσοσύλλαβους, σὰν ὁμοιόρρυθμοι καὶ ἰσοδύναμοι, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση καταντᾶει νᾶχουμε πάντα τρεῖς στίχους ἰσοσύλλαβους μὰ καὶ ἀνομοιόρρυθμοι σὰν ὁμοίους. Καὶ γιὰ ν' ἀφήσουμε τοὺς μικροὺς στίχους ὅπου οἱ ρυθμοὶ γιὰ ὀρισμένους λόγους δὲν ξεκαθαρίζονται καλά, ἄς ἀρχίσουμε ἀπὸ τοὺς πεντασύλλαβους. Σ' αὐτοὺς ὅταν εἶναι παροξύτονοι, ἔχουμε στίχους δύο ρυθμῶν : ἰαμβικὸς καὶ δαχτυλικὸς. Ὅταν εἶναι ὀξύτονοι, ἔχουμε στίχους τροχαϊκοὺς καὶ ἀμφιβραχικὸς, καὶ ὅταν εἶναι προπαροξύτονοι, ἔχουμε πάλι στίχους τροχαϊκοὺς καὶ ἀναπαιστικὸς. Ἔτσι μαζί με τοὺς ὀξύτονους καὶ προπαροξύτονους ἰσοσύλλαβους τροχαϊκοὺς, πού εἶναι ἰσοδύναμοι ἀπολύτως, ἔχουμε σὰν ὁμοίους καὶ τοὺς ἀμφιβραχικὸς καὶ ἀναπαιστικὸς πεντα-

σύλλαβους! Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στοὺς ἑξασύλλαβους. Αὐτοί, ὅταν εἶναι παροξύτονοι, εἶναι δύο εἰδῶν : Τροχαϊκοὶ καὶ ἀμφιβραχικοὶ. Ὅταν εἶναι ὀξύτονοι, εἶναι ἰαμβικοὶ καὶ ἀναπαιστικοὶ, καὶ ὅταν εἶναι προπαροξύτονοι, εἶναι ἰαμβικοὶ πάλι καὶ δαχτυλικὸς. Ἔτσι, μαζί με τοὺς ὀξύτονους καὶ προπαροξύτονους ἰαμβικὸς ἑξασύλλαβους, πού εἶναι ἀπολύτως ἰσοδύναμοι, παραδέονται σὰν ὁμοίους καὶ οἱ ἀναπαιστικοὶ καὶ οἱ δαχτυλικὸς ἑξασύλλαβοι! Ὁ τραγέλαφος αὐτὸς συμβαίνει καὶ σ' ὅλους τοὺς ἄλλους στίχους πού ἐξετάζει ὁ κ. Βουτιεριδῆς.

Βλέποντας τώρα τὴ σύγκριση πού δημιουργοῦσε με τὸ μετρικὸ του τόνου μέσα στὴν ποιητικὴ τῶν ρυθμῶν τῆς νέας μας στιχογραφίας καὶ πιεζόμενος ἀπὸ τὰ πράγματα νὰ καθορίσῃ καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριά τοὺς ἰσοσύλλαβους, καὶ ἀνομοιόρρυθμους στίχους, ἀντὶς νὰ καταλάβῃ τὸ βασικὸ του λάθος, πού πῆγε καὶ ἀρνήθηκε τὴν ὑπαρξὴ ποδῶν, ἐχώρισε τοὺς στίχους σ' ἀργόρρυθμους καὶ γοργόρρυθμους, μεγαλώνοντας ἔτσι τὴ θαλασσοποίηση. Ἴδου πὼς τοὺς ὀρίζει :

«Γοργὸς εἶναι ὁ ρυθμὸς, ὅταν τὸ ξαναγύρισμα τοῦ τόνου γίνεται α') σὲ κάθε τρίτῃ συλλαβῇ. β') ὅταν γίνεται μετὰ τὴν ἀριθμητικὴ πρόοδο 3-7-11».

«Ἀργὸς εἶναι ὁ ρυθμὸς στοὺς στίχους, πού τὸ ξαναγύρισμα τοῦ ρυθμικοῦ τόνου δὲ γίνεται σὲ κανονικὴ ἀπόσταση, ἢ μετὰ ἀριθμητικὴ πρόοδο, ὅπως στὸ δεκαπεντασύλλαβο, τὸ δεκατρισύλλαβο, τὸν ἑντεκασύλλαβο, τὸ δεκασύλλαβο κ' ἐννιасыλλαβο (ὄχι τοὺς ἰταλικὸς), στὸν ἑφτασύλλαβο. Στοιὺς πολὺ λιγοςύλλαβους στίχους τίς περισσότερες φορὲς δὲν ξεχωρίζεται καθαρὰ ἂν ὁ ρυθμὸς εἶναι ἀργὸς ἢ γοργὸς, ἐπειδὴ ὁ ρυθμικὸς τόνος, ἔξὸν ἀπὸ σπάνιες ἐξαιρέσεις, εἶναι ἓνας μόνος»—σελ. 130 καὶ 131.—

Ἀφήνοντας κατὰ μέρος ἂν εἶναι πραγματικὰ γοργόρρυθμοὶ καὶ ἀργόρρυθμοὶ οἱ στίχοι ἥπως τοὺς ὀρίζει ὁ κ. Βουτιεριδῆς, ἐλάτε νὰ γλεντήσουμε μετὰ τὴν ἀνυπαρξία στὴν πράξῃ τοῦ περιέργου αὐτοῦ ὀρισμοῦ.

Σύμφωνα λοιπὸν μετὰ τὸν ὀρισμὸ του, οἱ τροχαϊκοὶ στίχοι ὅταν τονίζονε σταθερὰ τὸ δεύτερο πόδα τους σὲ κάθε δύο πόδες, ὀνομάζονται γοργόρρυθμοὶ, ἐνῶ, ὅταν οἱ τόνοι πέφτουνε σὲ διαφορετικὲς θέσεις, νόμιμες πάντα, τότες μοιραία καὶ σύμφωνα μετὰ τὸν ὀρισμὸ τοῦ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΠΑΤΑΛΑΣ

(Στίχοιο Ἀπ. Γεραλίη)

*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο καὶ τέλος.

βάση δλότεια αντιπολεμική και αντιπλουτοκρατική, πάλι και τότε εγώ δεν ήθελα βγαίνα να το επαινέσω. Γιατί το να ζωγραφίζω κανείς το Κακό και την Άδικία δεν έχει σημασία αν συνάμα δεν υποδείξει (μέσα πάντα στα όρια της Τέχνης) και τον τρόπο που θα χτυπηθή το Κακό. Γιατί και οι Παπάδες χτυπάνε το Κακό. Πρέπει να ήθικοποιηθούμε, φωνάζουμε. Μά πώς; Τι κάνει το Κακό να θριαμβεύει; Άλλοι πάλι, (σά να πούμε ή «Εστία» ή δική μας), σου λένε «σιγά-σιγά, αυτά τα πράγματα δεν γίνονται άμεσα». Μά ύποιος, κύριε Καστανάκη, πονάει άληθινά το Λαό, βγαίνει και το βροντοφωνάζει κατίμουντρα σε όλους τους ισχυρούς, πώς ή Κοινωνία αυτή πρέπει πρώτα να αφανιστή μέσα στο βούρκο των άνομημάτων της για να μπορέσει ύστερα να ξαναγεννηθή ο άνθρωπος στο φως του καινούριου ήλιου. Και βέβαια ένας τεχνίτης του δικού σας ριγκού θαύρισε πάντα τον τρόπο να τη βροντοφωνάξει αυτή την άλήθεια, δίχως να ξεπέσει το έργο του σε προπαγανδιστική προσούρα. Δεν μου έλειψε λοιπόν ή άμεροληψία, όπως υποπτεύετε. Ήθελα άπλούστατα να πάρετε μίαν ώρισμένη θέση μπροστά στο ζήτημα. Τι ήθελα αντίκειμενική τέχνη; Θέλει δηλαδή μήλον έπαρσε, θέλει κωδών. Τώρα περιορίζετε να παραθέσετε δυο σελιδούλες για να εκδηλώσετε την αντιπολεμική σας διάθεση, βάζετε εϋθύς άμεσαως ένα κύριο να τις άνοιξη και να τις κουρελιάζει και πιστεύετε έτσι πως ξεφύλατε το χρέος σας ενώ όλο το πνεύμα του βιβλίου σας είναι ξένο προς το αντιπολεμικό σας κήρυγμα.

Ότι το βιβλίο σας «μιάς δίνει κάποιους δρόμους ψυχολογίας πέρα από τα τεράτια των δημοσιογραφιστών που όργιάζουν σήμερα στη λογοτεχνία μας» άπορώ να νομίζετε πως δεν το πρόσεξα. Γράφω στο άρθρο μου: «Τό ύφος όμως του βιβλίου είναι άξιοπρόσεχτο. Είναι κάτι νεοτεραιτικό που πρώτη φορά βλέπουμε στη φιλολογία μα... Ύφος Εϋρωπαϊκό, μοντέρνο, ραφινίτο. Ύφος μπριζάνικο, όλο ζωή και κίνηση». Και άλλου πάλι γράφω: «Φροσάζει το ύφος του; τό ξερωπαίζει, τό λεπταίνει».

Μου φαίνεται πως πολύ με άδικείτε όταν ύστερα από αυτούς τους χαρακτηρισμούς, βγαίνετε να παραπονεθήτε πως δεν πρόσεξα την πρωτοτυπία του ύφους σας. Άν χτύπησα ώρισμένες φράσεις του βιβλίου σας, αυτό τό έκανα για ώρισμένο λόγο και όχι για να λιγοστέψω την άγαθή εντύπωση που αφήνει το διάβασμά του. Έσεις ζήτε μακρούα μας και δεν ξαίρετε τί γίνεται εδώ. Κοντεύει, άγαπητέ Καστανάκη, να μιάς πνίξη ο μοντερνισμός και ο Πρωτοπορισμός. Κάθε νέος γραφιάς έννοει σήμερα να είναι και πρωτοπόρος. Δεν το ήφάνει να εκφράζεται άπλά και λογικά. Πρωτοπορία, σου λέει. Και ή άρλουίμα δίνει και παίρνει. Ένα παιδί, που ήξιασε βέβαια να κρατη την πέννα, άκου τί γράφει σ' ένα βιβλίο του:

«Μιά βίανωση κορμωστασι άντρα να στέκη με κάποια μεταφυσική ιδέα τυλιγμένος».

«Μέσα άπ' τό λαμπήρισμα π' άφηνε ή ζεστασιά μέσα του καφενείου».

«Τό γλυκοχόραγμα άνακλαδίζονταν στην άγκαλιά της ήμέρας».

«Τό χωνικό μέτωπό του».

«Τ' άραιά μαλλιά ποίχαν άναχωρήσει όριστικά άπ' τό γύρω του μέτωπο της σε κάποιον ύποπτο δρόμο».

«Πώς τρέχει έτσι τό τραίνο: Όχι δεν τρέχει. Σταμάτησε. Άλλά και σταματημένο δεν είναι, μά τρέχει μ' έναν τέτοιο τρόπο σά νάχη σταματήσει».

«Η άπόγνωση της ζωής μοιδίνε τέτοιες παράλογες πράξεις».

«Παραταμένο φιλί».

«Στό χαμόγελο φίλης ή ποδοπλανταγμένη με τό κορμί ταντέλλα φιδισών έλιγμών».

«Έτρεξε σε ύποδοχή ως την πόρτα ενός κλειστού και μυστικού δωμάτιου, π' άλλαζόνταν μέσα από άόρατα ήλεκτρικά ρεύματα».

«Τά βουνά, οι βράχοι με την άγροιαπή ύψη που σε κάνουν να σκέπτεσαι τό μέγεθος της άναλογίας του ανθρώπου με τη φύση, έχοντας ύπόψη την άτίθιση προηφάνεια αλλά κ' εγγένεια της φύλης μας».

«Μ' εκείνη την έπιβλητική μαγνητική δύναμη που χύνει τα γυναίκια μάτια, ως θέλουν να σου δώσουν τη μυστική ήδονή ενός άγκάλιασμα (!), δίχως να σ' άγγίξουν άκόμα».

Ά, λοιπόν, τί λές; Πρέπει να τό βουλώσουμε; Πρέπει να βρούμε να βλόγησουμε την άχαλίνωτη αυτή άρλουμπολογία που άρχισε να καλλιεργείται εν όνόματι της πρωτοποριακής τέχνης; Και ξαίρεις; Έχουμε άκόμα και ένα λαχανόφυλλο που παριστάνει τό περιοδικό με τό όνομα Πρωτοπορία Κ' έχουμε και έναν κριτικό, την Άλκα Θρούλα, που ένθουσιάζεται μόνο και μόνο άμα διαβάζει τέτοιες πρωτοποριακές αναγούλες. Τόν Ψυχίση, όπως ξαίρεις, τον σιχαίνεται και δεν τον άναγνωρίζει για καλλιτέχνη.

Νά, γιατί άναγκάστηκα να παραθέσω κάμποσες φράσεις δικές σου. Για να προφυλάξω και σένα από τον κατήφορο της πρωτοπορίας, μά πιο πολύ για να δείξω στους νέους πόσο επικίντνος είναι ο δρόμος που πήρανε όταν και τεχνίτες σαν και σένα δεν κατορθώνουνε πάντοτε να χαλιναγωγήσουνε τη γλώσσα τους και την έμπνευσή τους. Κάποτε για ύπόδειγμα κακού και άκατάστατου ύφους είχαμε τό Βουτυρά. Μά, όπως βλέπω τώρα, και ο Βουτυράς μπορεί να χρησιμέψη για ύπόδειγμα ύφους προς σ' αυτούς τους έξωφρενισμούς.

Προτίμησα την άπάντησή μου στο γράμμα σου να την δημοσιέψω στο «Νουμά» γιατί τό ζήτημά μας έχει γενικώτερο χαρακτήρα και γι' αυτό δεν ήθελα να περιοριστή άνάμεσα σ' έμάς τους δυο παρά να δώση άφορμή σε κάποια πλατήτερη συζήτηση.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

Βουτιεριδίη, ονομάζονται ἀργόρρυθμοι! Ἔτσι, οἱ ἴδιοι στίχοι, ἰσοσύλλαβοι ὁμοίορρυθμοὶ καὶ ἰσοδύναμοι, πού βρῆσκονται μαζί στὰ ἴδια ποιήματα, δημοτικά καὶ τραγουδικά, παρουσιάζονται ἀπὸ τὸν ζ. Βουτιεριδίη σὰν τελείως διαφορετικοί. Ἴδιον μερικὸν δημοτικὸν τέτοιο στίχοι μαζί στὸ ἴδιον ποίημα:

Ποταμέ, όταν γιορτίζεις.	3-7.
Καὶ βραβεῖς καὶ κρηματίζεις.	3-7.
Ἦχος με στὰ κῆματα σου.	1-5-7
Σὲ κλειδοκρηματίζω σου.	5-7
Νά με πᾶς τῆ δῶση-δῶση	3-5-7
Μὲς σὴ μαρμαρένια βρύση.	1-5-7

Ἐδῶ, ὁ πρῶτος κι ὁ δεύτερος, θεωροῦνται ἀπὸ τὸν κῆρο Βουτιεριδίη γοργόρρυθμοι, ὅμως ὅλοι οἱ ἄλλοι, πού τὸ ξαναγύρισμα τοῦ τόνου δὲ γίνεται μὲ τὴν ἀριθμητικὴν πρόοδο 3-7, μοιραῖα πρέπει νάνα ἀργόρρυθμοι! Τώρα, γιατί οἱ πρῶτοι πρέπει νάνα γοργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀργοί, ἕνας θεὸς τὸ εἶπαι κι ὁ ζ. Βουτιεριδίης. "Ὅχι πὼς δὲν μπορεῖ νὰ δοῦν ἴσον ἴδιον ρυθμὸ μὲ ὁρισμένα τεχνάσματα μεγαλύτερη βραδύτητα, μ' αὐτὰ βρῆσκοντε" ἔξω ἀπὸ τὸν ὁρισμὸ τοῦ ζ. Βουτιεριδίη κι ἀπ' τὸ νόημα πού τὸν ἐδημιούργησε. Γιατί τὰ τεχνάσματα πού δίνοντε τὴ μεγαλύτερη βραδύτητα στοὺς ἴδιους ρυθμούς, ἔχοντε μουσικὴ τὴν πληγὴ τους, ἐνῶ ὁ ὁρισμὸς τοῦ ζ. Βουτιεριδίη ζητάει νὰ μικρύνῃ τὰ τὰ τὴ σύγκριση τῆς ποιικιλίας τῶν ρυθμῶν πού ἐδημιούργησε ὁ περίφημος μετρικὸς τόνος. Ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὴν κοινὴ καὶ πολὺ σωστὴ γνώμη, πὼς γενικά στίχοι ἀργοὶ εἶναι οἱ πολυσύλλαβοι καὶ γοργοὶ οἱ ὀλιγосύλλαβοι, βρῆσκοντε πὼς ὁ ὁρισμὸς τοῦ ζ. Βουτιεριδίη διαφεύδεται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἐφαρμογὴ. Καὶ ἴδον ἕνα παράδειγμα.

Τὸν κοινὸ δεκαπεντασύλλαβο, τὸν ἰαμβικὸν, τὸν ὀνομάζει ἀργόρρυθμο, χωρὶς καμμιά ἐξαιρέση. Ὅστόσο, ὁ στίχος αὐτὸς παρουσιάζει συχνά ὅλες τῆς ἀναλογίης πού καθορίζει ὁ ὁρισμὸς τοῦ ζ. Βουτιεριδίη γιὰ τοὺς γοργόρρυθμους στίχους. «Ἄργος—γιάφει, ὅπως εἶδαμε—εἶναι ὁ ρυθμὸς στοὺς στίχους, πού τὸ ξαναγύρισμα τοῦ ρυθμικοῦ τόνου δὲ γίνεται σὲ κανονικὴν ἀπόσπασση, ἢ μὲ ἀριθμητικὴν πρόοδο». "Ὅταν ὅμως τὸ ξαναγύρισμα τοῦ ρυθμικοῦ τόνου γίνεται σὲ κανονικὴν ἀπόσπασση, ἢ μὲ ἀριθμητικὴν πρόοδο, τότε μοιραῖα οἱ στίχοι, κατὰ τὸν ζ. Βουτιεριδίη, πρέπει νάνα γοργόρρυθμοι. Καὶ στὸ δημοτικὸν μας δεκαπεντασύλλαβο, ὅταν οἱ λεγόμενοι ρυθμικοὶ τόνου πέφτουνε πάντα στὸν πρῶτον πόδα σὲ κάθε δύο πόδες του, δημιουργοῦν ἕνα εἶδος ἀριθμητικῆς προόδου, 2-6-10-14. Καὶ ὅταν οἱ λεγόμενοι ρυθμικοὶ τόνου πέφτουνε πάντα στὸν δεύτερον πόδα σὲ κάθε δύο πόδες, τὸ ξαναγύρισμα τοῦ τόνου γίνεται ἀόσπαστὰ σὲ κανονικὴν ἀπόσπασση: 4-8-12-. Ἐπομένως σ' αὐτὲς τῆς δύο περιπτώσεως ὁ δημοτικὸς μας δεκαπεντασύλλαβος πᾶναι νάνα ἀργόρρυθμος καὶ γίνεται γοργόρρυθμος! Κ' ἐνῶ ἐμεῖς δὲ βλέποντε πού βρῆσκοντε τὸ ἀργόρρυθμο τῶν πρῶτων καὶ τὸ γοργόρρυθμο τῶν δευτέρων, στοὺς δευτέρους, τοὺς θεωροῦμε γοργόρρυθμους, ὑπάρχοντε

περίπτωσης πού συμβαίνει στὴν ἐφαρμογὴ τελείως τὸ ἀντίθετο, ὅπως στὸ γνωστὸ στίχο τοῦ Σολωμοῦ:

Τὰ θέλω γώ, νὰ τὰχῃ γώ, νὰ τὰ κρητῶ κλεισμένα, ὅπου ὁ τονισμὸς τοῦ δευτέρου σὲ κάθε δύο πόδες καὶ ἡ τομὴ πού ὁ ποιητὴς ἐπρόσπεσε μαζί, δίνοντε στὸ ρυθμὸ μιὰ πραγματικὴ βραδύτητα, ἢ ἐπομένως κατὰ τὸ ἀργόν, περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους στίχους, πού ὁ ζ. Βουτιεριδίης τοὺς θέλει ἀργόρρυθμους, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν ἀμέσως πῶ κατὰ τὸ ἴδιο ποίημα πού με τοὺς τονισμούς του μιμεῖται τὴ γοργότητα τῆς τραγούμενης βραδύτης.

Ἐδῶ π' ἀνάκτης τρέχοντε βραδύς χωριτωμένες.

Ἡ σύγκριση αὐτὴ, νὰ ὀνομάζοντε πότε ἀργόρρυθμοὶ καὶ πότε γοργόρρυθμοὶ ὄχι μόνο οἱ ὁμοίορρυθμοὶ, μὰ καὶ οἱ ὁμοίορρυθμοὶ ἰσοσύλλαβοι καὶ ἰσοδύναμοι, συμβαίνει σ' ὅλους τοὺς τροχαϊκοὺς καὶ ἰαμβικοὺς στίχους. Ἔτσι, τοὺς ἰσοσύλλαβους τροχαϊκοὺς καὶ ἰαμβικοὺς στίχους, ὅταν τονίζοντε πάντα ἢ τὸν πρῶτον, ἢ τὸν δεύτερον πόδα τους σὲ κάθε δύο πόδες, τοὺς ὀνομάζει γοργόρρυθμους σὰν νὰ μὴν εἶχανε καμμιά διαφορά μεταξύ τους καὶ τοὺς ἀνακατείνει με τοὺς δαχτυλικούς, ἀμφιβραχικούς κι ἀναλαιστικούς, πού τοὺς θεωρεῖ κι αὐτοὺς γοργόρρυθμους καὶ τοὺς ἴδιους ἰαμβικούς καὶ τροχαϊκοὺς, ὅταν τονίζοντε ἀκανόνιστα τοὺς πόδες τους, τοὺς ὀνομάζει ἀργόρρυθμους, ἀδιάφορο ἂν κάποτε στὴν ἐφαρμογὴ συμβαίνει τὸ ἀντίθετο, σὰ νὰ μὴν εἶχανε καμμιά σχέση με τοὺς ὁμοίορρυθμούς τους τῆς πρώτης περίπτωσης. Ἔτσι, ὁ χωρισμὸς τῶν στίχων σὲ γοργόρρυθμους κι ἀργόρρυθμους ἀντὶς νὰ βοηθήσῃ τὸν καθορισμὸ τῆς ποιικιλίας τῶν ρυθμῶν στὴ στιχογραφία μας, ἔφερε τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Κ' ἐνῶ με τὸν περίφημον μετρικὸν τόνον ὁ ζ. Βουτιεριδίης ἀναζήτησε διύφορους στίχους ἀνομοίορρυθμους κι ἀνισοδύναμους γιὰ ὅμοιους μόνο καὶ μόνο γιατί ἔχοντε ἴσους συλλαβὲς καὶ τὸ μετρικὸν τόνον στὴν ἴδια θέση, με τὸν ἀλλόκοτον κι ἀνέπαχτον πραγματικὸν χωρισμὸ τῶν στίχων σὲ γοργόρρυθμους κι ἀργόρρυθμους, ἐχώρισε τοὺς ἴδιους στίχους σ' ἀνομοίορρυθμους καὶ τοὺς ἀνακάτεψε με ἄλλους στίχους διαφορετικοῦ ρυθμοῦ, σὰ νάτανε ὁμοίορρυθμοὶ. Ἡ σύγκριση διήλαθ' ἔφτασε στὸ κατακόρυφο!

Ἐπει' ἀπὸ τὴ σύγκριση πού ἔφτασε ὁ ζ. Βουτιεριδίης θέλοντας ν' ἀντικαταστήσῃ με τὸ μετρικὸν τόνον τὴν ἔπαρξιν τῶν ποδῶν καὶ με τοὺς γοργόρρυθμους κι ἀργόρρυθμους τὴν ποιικιλίαν τῶν ποδῶν, ἢ σφαλῆθ' ἔβλεπε τῆς Στιχογραφικῆς του ὑπιδέξῃ ν' ἀποδείχτηκε κατὰ τρόπον ἀπόλυτον. Καὶ μαζί ἀποδείξαμε ἀκόμη ἕνα πλῆθος ἄλλα λεπτομερειακὰ λάθη, πού τὰ περισσότερα εἶναι τέτοια καὶ μέσα στὸ ἴδιον τοῦ τὸ στιχογραφικὸν σύστημα. Ὡς τόσο, τὰ ὅσα εἶδαμε δὲν εἶναι παρὰ σταγόνα στὸν ὠκεανόν. Καὶ γιὰ νὰ τ' ἀπαριθμήσουμε ὅλα θάπρεπε νὰ γρά-

φρονιμὲν ἡμεῖς ἄλλες τριακόσιες σελίδες τὸ λιγότερον, γιατί δὲν ὑπάρχει γραμμὴ ποῦ νὰ μὴν ἔξῃ τὸ λάθος της. Γι' αὐτὸ δὲ περιοριστοῦμε πάλι νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ καὶ στὰ τρομερὰ ἐπιχειρήματα ποῦ ἐπέσιονε τὸν κ. Βουτιερίδη πὸς δὲν ὑπάρχουνε πόδες στὴ στιχογραφία μας, γὰρ νὰ φανῇ καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριὰ ἡ ἀντιρροπία τῶν ἐπιχειρημάτων του. Δὲν ὑπάρχουνε πόδες: Αὐτὸ εἶναι παράδοξο πρόσχημα καὶ μόνο. Στὸ κύριο μέρος τῆς Στιχογραφίας του γράφει:

«Ρυθμὸς, λοιπὸν εἶναι τὸ κανονικὸ ξαναγύρισμα τοῦ τόνου σὲ ὁρισμένη ἀπόσταση».

Ὁ ὁρισμὸς αὐτὸς τοῦ ρυθμοῦ, δὲν εἶναι τάχα ἢ πὸς καθαρὴ ὁμολογία πὸς στὴ νεοελληνικὴ στιχογραφία ὑπάρχουνε πόδες; Γιατί αὐτὸ τὸ ξαναγύρισμα τοῦ τόνου σὲ ὁρισμένη ἀπόσταση μέσα στὸ στίχο, αὐτὸς ὁ ὁρισμένος ἀριθμὸς συλλαβῶν ποῦ ἢ μιὰ τους εἶναι τονισμένη καὶ οἱ ἄλλες ἄτονες καὶ ποῦ ἐπαναλαμβανόμενος συστηματικὰ σχηματίζει τοὺς ρυθμοὺς τῶν στίχων, τί ἄλλο εἶναι παρὰ ἢ ἀρχικὴ βάση τοῦ ρυθμοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι μέσα στὰ ὅρια τοῦ προσωδιακοῦ τους συστήματος ὀνομαζέσανε πόδα καὶ ποῦ δὲ βλέπομε τὸ λόγο γιατί νὰ μὴν τὴν ὀνομάσσουμε τὸ ἴδιο κ' ἡμεῖς μέσα στὰ ὅρια τοῦ τονικοῦ μας συστήματος; Τί ὀνομάζουμε μὲ πόδα οἱ ἀρχαῖοι; Ὅχι τάχα τοὺς ὁρισμένους ἐκείνους συνδυασμοὺς μακρῶν καὶ βραχέων συλλαβῶν, ὁρισμένον χρονικοῦ διαστήματος, ποῦ ἐναναλαμβάνονται σχηματίζοντε τοὺς στίχους; Κ' οἱ τέτοιοι συνδυασμοὶ γὰρ ποῦ λόγῳ ἀποκλείονται, μέσα στὰ ὅρια τοῦ τονικοῦ μας συστήματος, ἀπὸ τὴ στιχογραφία μας; Γιατί δὲν ἔχουμε στὴ γλώσσα μας μακρὰ καὶ βραχέες συλλαβές; Μ' αὐτὸ εἶναι ὁ χαρακτηριστὴρ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, κ' ἡ στιχογραφία καθε γλώσσας βάση ἔχει τὸ χαρακτηριστὴρ τὸ δικό της. Χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τῆς γλώσσας μας εἶναι οἱ τονισμένες κ' οἱ ἄτονες συλλαβές, ἐπομένως κ' ἡ στιχογραφία μας γὰρ βάση πρέπει νὰ ἔξῃ τὲς τονισμένες καὶ τὲς ἄτονες συλλαβές. Κι ὅπως ὁ σχηματισμὸς τῶν ρυθμῶν στὴν ἀρχαία ἐξαρτεῖται ἀπὸ τὸ συνδυασμὸ τῶν μακρῶν καὶ τῶν βραχέων τῆς συλλαβῶν, τὸ ἴδιο καὶ στὴ δική μας, ὁ σχηματισμὸς τῶν ρυθμῶν της ἐξαρτεῖται ἀπὸ τοὺς συνδυασμοὺς τῶν τονισμένων καὶ ἄτονων συλλαβῶν της. Οἱ διάφοροι δυνατοὶ αὐτοὶ συνδυασμοὶ, ποῦ μὲ τὴν ἐπαναλήγη τους σχηματίζοντε τοὺς στίχους, τόσο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς νεότερους ὀνομασιάζεσανε πόδες. Ἔτσι τοὺς ὀνομάσανε οἱ ἀρχαῖοι καὶ κατ' ἀναλογία ἔτσι τοὺς ὀνομάσαμε κ' ἡμεῖς γὰρ νὰ μπορούμε νὰ συνεννοοῦμαστε πρὸς εὐκολία. Ἢ μήπως οἱ συνδυασμοὶ τῶν μακρῶν καὶ τῶν βραχέων ἐκφράζοντε χρόνον μονάχα, καὶ οἱ συνδυασμοὶ τῶν τονισμένων καὶ ἄτονων δὲν ἐκφράζοντε; Μιὰ τέτοια ὑπόθεση ζηταντίσει τελείως κομικὴ. Γιατί, εἴτε μιὰ μακρὰ καὶ μιὰ βραχέα συνδυάσουμε, εἴτε τρεῖς βραχέες, δάχουμε πάντα τὸν ἴδιο χρόνον, τὴ στιγμὴ ποῦ ἢ μακρὰ ἀναλύεται σὲ δυὸ βραχέες. Μεταφέρτε τὸ πρῶμα στὴ μουσικὴ καὶ θὰ τὸ ἰδῆτε κατακά-

θαρον. Μιὰ νῦτα δύο τετάρτον καὶ μιὰ ἑνός, σχηματίζοντε τὸ χρονικὸ συνδυασμὸ τῶν τριῶν τετάρτων, ὅπως τὸ ἴδιο καὶ τρεῖς νότες τοῦ ἑνὸς τετάρτον καθημιῶ. Ὅλας, ἂν ἢ γλώσσα μας δὲν ἔχει μακρὰς συλλαβές, μπορούμε μὲ μόνας τὲς βραχέες της νὰ σχηματίσῃ θαυμάσια ὁρισμένους χρονικοὺς συνδυασμοὺς, ἀρκεῖ οἱ συνδυασμοὶ αὐτοὶ ν' ἀκούονται, γὰρ νὰ γίνετα ἀσθητὴ ἢ ἐπαναλήγη τους, κ' ἐπομένως ὁ ρυθμὸς τους. Καὶ γὰρ ν' ἀκούονται οἱ συνδυασμοὶ τῶν βραχέων συλλαβῶν τῆς γλώσσας μας, εἴτανε φρεσὸ νὰ καταγράφουμε στὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο της, τὸν τόνον, καὶ νὰ συνδυάσουμε τονισμένες καὶ ἄτονες συλλαβές, ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι, γὰρ νὰ διακρίνοντα οἱ ρυθμοὶ τους, συνδύσανε μακρὰς καὶ βραχέες. Χωρὶς αὐτὸ τὸν περιορισμὸ, οἱ διάφοροι συνδυασμοὶ, οἱ πόδες νὰ ποῦμε, δὲ θὰ γίνονταν ἀσθητοί, κ' ἐπομένως δὲ θὰ μπορούσανε νὰ σχηματίζοντε ρυθμοὺς ποῦ ν' ἀκούονται. Ὁ κ. Βουτιερίδης δὲν ἀρνείται τὴν ἐπαλήγη ρυθμοῦ, ἐξείναι ποῦ ἀρνείται εἶναι ἢ βάση τοῦ σχηματίζει αὐτὸ τὸ ρυθμὸ μέσα στοὺς στίχους.

Ἀρνείται δηλαδή τὴν αἰτία καὶ δέχεται τὸ ἀποτέλεσμα, σὲ νῦτανε δυνατό νὰ ὑπάρχει διάσος καὶ νὰ μὴν ὑπάρχουνε δέντρα ποῦ τὸ ἀποτελοῦνε! Καὶ πᾶς ἢ ἀρνήσῃ του δὲν εἶναι οὐσιαστικὴ, γιατί δέχεται πὸς ὁ ρυθμὸς μέσα στοὺς στίχους σχηματίζονται «μὲ τὸ κανονικὸ ξαναγύρισμα τοῦ τόνου σὲ ὁρισμένη ἀπόσταση» δέχεται δηλαδή τὴν ἐπαλήγη τοῦ ὁρισμένου ἐκείνου συνδυασμοῦ ἄτονων συλλαβῶν μὲ μιὰ τονισμένη, ποῦ ἀποτελεῖ τὸν πόδα, καὶ ποῦ ἢ ἐπαναλήγη του δίνει στοὺς στίχους τὸ ρυθμὸ, μιὰ ἀποφεύγει νὰ τὸν ὀνομάσῃ, σὲ νὰ μπορούσε ν' ἀποφύγη κανένας ἕνα πρῶμα ποῦ ὑπάρχει, ἂν ἴσως δὲν τὸ ἀναφέρει μὲ τ' ὄνομά του. Καὶ δὲν ἀποφεύγει μόνο νὰ τ' ὀνομάσῃ, μὰ ἀποφεύγει καὶ νὰ τὸ καθορίσῃ, νὰ καθορίσῃ δηλαδή καθε πόσον ἀπόσταση γίνεται τὸ κανονικὸ ξαναγύρισμα τοῦ τόνου, δηλαδή καθε πόσες συλλαβές ἄτονες ἀποφεύγει δηλαδή νὰ καθορίσῃ πόσες ἄτονες συλλαβές μὲ μιὰ τονισμένη ἀποτελοῦνε τὸ συνδυασμὸ ποῦ ὀνομάζεται πόδας καὶ ποῦ μὲ τὴν ἐπαναλήγη του δίνει στοὺς στίχους τὸ ρυθμὸ. Κι ἀποφεύγει ἀκόμη νὰ καθορίσῃ μὲ πόσους διαδοχτικοὺς τρόπους γίνεται αὐτὸ τὸ κανονικὸ ξαναγύρισμα τοῦ τόνου. Ἀποφεύγει δηλαδή νὰ καθορίσῃ ποιὰς ποιαιὲς συνδυασμοὶ ἄτονων καὶ τονισμένων συλλαβῶν εἶναι δυνατοὶ στὴ στιχογραφία μας; δηλαδή ἀποφεύγει νὰ καθορίσῃ πόσων εἰδῶν πόδες ἔχουμε στὴ στιχογραφία μας καὶ μὲ ποιὸν νόμον πλένοντα οἱ πόδες αὐτοί. Ἢ παράλειψη αὐτὴ, βασικὴ γὰρ τὴ στιχογραφία μας, τὸν ἀδήγησε στὴν καταπληκτικὴ σύγχυση ποῦ εἶδαμε, καὶ τὸν ἐξέλιξε σὲ τέτοιο σημεῖο ποῦ πολλὰς φορὰς νὰ μὴν ξέρῃ τί λέει, ἐνῶ ἂν δὲν ἔπαυτε σ' αὐτὸ τὸ βασικὸ λάθος, ἀπὸ ἀκατανόητο πείσμα, ἴσως νὰ μὴν εἶδνε καὶ τόσο ἀξιοκατάχρητο ἔργο.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΟΙ άγώνες του «Νουμά» για τη γλωσσική άναρχία, που δέρνει τα μυαλούδάκια και τα γραφτά άρκετών από τους Νέους μας, άρχισαν να χύνουν και πλατύτερο αντίχτυπο και να συγκινούνε κι άλλους, έξω από τον άστυγρά Δημοτικιστικό κύκλο. Έτσι μ' ένα του άρθρο στα «Νέα» (26.4.30) ο Πέτρος Χάρης χτυπάει και καντηριάζει το «περίεργο και άνησυχαστικό αυτό φαινόμενο—της γλωσσικής δηλαδή σαλατοποίησης κι άναρχίας—και τονίζει πώς άν πάει έτσι το πράγμα γρήγορα θα χρειαστεί μια δεύτερη Γλωσσική Έπανάσταση για να γυρίσουμε και πάλι στον ίδιο δρόμο...». Σήμερα—σημειώνει πολύ σωστά ο Νέοι γράφουνε με όλες τις γλώσσες και με καμιά, γιατί η σωστή δημοτική γράφεται μόνο με κόπο και μ' επιμονή. Όπως δήποτε, έμεις χαϊρόμαστε πού και άλλοι άρχισαν να βλέπουνε πρὸς τις αλήθειες που βροντοφωνάζει ο «Νουμάς»—ο αιώνιος κι άδιόρθωτος, βλέπετε, «Νουμάς», που δεν έννοιεί να... συγχρονιστεί κι αυτός μια στάλα και να παραδεχτεί πώς μπορούμε ν' άντακατεύουμε—ας είναι κι από μοντερνισμό!—λιγάκι σαν καντιοςάχαρη Καθαρεύουσα!

ΟΜΟΡΦΟ το Δελφικό τοπίο, από τα θαυμαστότερα της Ελλάδας, και λαμπρή η Ίδέα να γίνονται κει πέρα φέστες και πανηγύρια για να προσελκύουμε ξένους. Και πεντάμορφες, άν θέλετε ακόμα, οι Ίσκειανίδες κόρες και δροσερά τα Δελφίονα που σπαρθήκανε στα ριζοβούνια των Φαιδριάδων για να προσημαίνουσαν τη νέα Δελφική γενιά, όπως σημειώνεται σ' άλλη μας στήλη. Όμως, κ' οι Φασιστικοί έρχοι των Κοινοτήτων, τα συμβούλια και τα πρακτικοβούλια για την ίδρυση Δελφικού Πανεπιστήμιου, καθώς και όλες οι «συνθετικές εισηγήσεις» που συνέλαβε η φαντασία του Αρχαγγελικού Κριναμεύρι, δείχνουνε πώς πατάμε σε μπόικα χώματα Γι' αυτό και πολλοί από τους άμύητους, φοβηθήκανε μήπως λυθεί ξαφνικά εκεί πέρα ο «Όμφαλός της Γης» κι ο δικός τους από τα γέλια.

Σ' ΕΝΑ «γομφοπαγές και ίπποβάμον», όπως πάντοτε, άρθρο του για τη μετάφραση του Προμηθέα, ο γνωστός υπερκριτικός Φώτος Πολίτης ξαναφέλνει για μυριστή φορά το γνωστό τροπάρι για το περίφημο πάθος—μάθος που αναφέρει ο Αισχύλος στο έργο του. Άν δεν πάθεις, δε μιθαίνεις, δεν άποκτάς τη σοφία του κόσμου, λέει ο Αισχύλος. Τα παθήματα μαθήματα, λέει ο άλλος. Μά το σφώτατο αυτό λόγιε, ο υπερκριτικός μας κατώρθωσε να το μεταβάλλει σε κήρυγμα αντίδραστικό, σε επίσημη δηλαδή καθιέρωση της κοινωνικής δυστυχίας και της άδολότητας του πτωχού, που είναι όμως στο χέρι μας να εκλειφεί, φτάνει να το θελήσουμε. Οι χορτάτοι δηλαδή ειρωνεύονται τους κειρασμένους.

ΕΙΔΑΜΕ με ευχαρίστηση τα όνόματα των διευθυντών των εφημερίδων που θα άποτελέσουνε την έπιτροπή του Έθνικού μας Θεάτρου. Δεν λείπει πραγματικά κανέναν από τους άριστούχους της δημοσιογραφίας. Ένα μόνο μας λύπησε που άνόμεσα σε τόσα τιμημένα όνόματα δεν είδαμε και το όνομα του δραστήριου και ρέχτη διευθυντή της «Βροντής» κ. Χαμόδρακα. Κι αυτό είναι μια άσυγχώρητη άδικία.

ΌΣΟ για το διορισμό του Σπυράκη Μελά στη θέση του σκηνοθέτη του Έθνικού Θεάτρου, τί θέλατε να γίνει. Έδώ στην Ελλάδα υπάρχουνε δημιουργημένες ειδικότητες, που πρέπει να τις τιμάει κανείς. Και ο Μελάς είναι μια ειδικότητα στα ζητήματα της Σκηνης, όπως ο Παπαντώνης στην αισθητική της Τέχνης, ο Πολίτης στη μεταφυσική Κριτική κι άλλοι στο να σκαρώνουνε άφε-σβύσε ύπαιθρια θεάματα ή να «χτυπάνε» πηγάδια. Μια ειδικότητα λοιπόν άνάσσει κ' επιβράβεψε η Κυβέρνηση. Τί φωνάζουνε μερικοί!

ΤΩΡΑ που μπαίνουνε έλα τα πράγματα στη θέση τους, καιρός είναι να γίνει και ο καημένος ο κ. Ξενόπουλος Ακαδημαϊκός. Του χρειάζεται άλλωστε ο τίτλος. Δίχως τον τίτλο του Ακαδημαϊκού ή φίρμα του, λέει, δεν έχει πέραση στην πιάτσα και έτσι δε θα μπορεί να συναγωνιστεί πια τους αντίπαλους του. Νομίζουμε πώς οι φάβει του κ. Ξενόπουλου είναι ελότελα αστήριχτοι και άδικαιολόγητοι γιατί τώρα, ύστερα μάλιστα από το θάνατο του Τυμφορστού, ο κ. Ξενόπουλος άπομένει πια ο μοναδικός συγγραφέας της πρώτης κυκλοφορίας. Όπως δήποτε αφού ο ίδιος το θεωρεί άπαραίτητο το Ακαδημαϊκί για τα έμπορικά του συμφέροντα, πρέπει να γίνει. Έξόν άν οι σοφοί Έκλέχτορες προσορίζουνε και τη θέση αυτή για τον κ. Σαχαρία που, όπως είναι γνωστό, δεν άρνιέται καμιά θέση, έμμισθη πάντοτε.

Ο ΚΥΡΙΟΣ Μενάρδος, Ακαδημαϊκός και του λόγου του από την Τούρα, σε μια συνέντευξη του τα βάζει με τον Ψυχάρη. Και φθέγγεται άφελέστατα πώς ο Ψυχάρης δεν σκάμπασε τίποτα από έπιστήμη και τέχνη και πώς η γλώσσα του είτανε ψεύτικη. Όταν φτάνει κανείς να καταντήσει Έλληνας Ακαδημαϊκός άποχτάει πια την άσυνείδητη να λέει ό,τι θέλει δίχως να διακινδυνεύει διόλου τη σεβαρότητά του. Μά δεν φταίει αυτός. Άς όφεται ο μακαρίτης ο Άδωνις της «Έστίας» που μας τον κάθησε στο σβέρκο μας για να έχει το δικαίωμα σήμερα να φθέγγεται τέτοιες μεγαλόπρεπες άνοισιες.

ΜΑ ο κ. Μενάρδος δεν περιορίζεται μόνο να ξετινάξει τον Ψυχάρη. Υπέσχεται να μας κατασκευάσει και τη γραφή μας γλώσσα δίχως τις ψυχαρικές υπερβολές. Παρακαλούμε το σεβαστό καθηγητή να περιοριστεί να κατασκευάσει στίχους δίχως τρεμαχτικές χασμαδίες και να αφήσει ήσυχη τη γλώσσα μας.

ΜΕ μια έγκυκλιό του το Υπουργείο της Παιδείας, που ίσοδυναμεί σχεδόν με διαταγή, υποχρεώνει όλους τους δασκάλους και τα σχολικά ταμεία να γραφτούνε συνδρομητές στην έκδοση του Αισχύλου που μεταφράσε ο κ. Γρυπάρης. Η «Καθημερινή» που έφερε στο φως αυτή την υπόθεση, την άπεκαλεί «σκάνδαλο» και υπολογίζει πώς ο κ. Γρυπάρης θα εισπράξει εκατομμύρια από τη μετάφρασή του. Δεν ξαίρουμε άν οι υπολογισμοί της είναι σωστοί ή όχι, ούτε θα κατηγορήσουμε τον Υπουργό της Παιδείας πώς χρησιμοποεί το κύρος του για να υποστηρίξει ένα λόγιο. Εά θελαμε μόνο αυτή η υποστήριξη να είναι γενική, για έλους εκείνους τους λογίους που άξίζουσαν και έχουνε άνάγκη για υποστήριξη και όχι μόνο για τους προσωπικούς ή πολιτικούς φίλους ή τους τμηματάρχες του Υπουργείου της Παιδείας, όπως είναι και ο κ. Γιάννης Γρυπάρης. Όχι δηλαδή Γιάννης κερνάει και Γιάννης πίνει.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Χωρίς νήμαστε ταπεινοί θαυμαστές του μεγάλου "Άγγελου", είχαμε την όρασή μας και διαβάσαμε προσεκτικά τη δελφική ή εξαχρηστική του Σιζελιανού. Είδαμε λοιπόν σ' αυτή προς το Γένος μ' όλες τις δυνάμεις του σημασιένους, ανεβαίνει πάλι προς την αρχή της καταγωγής του και της απεραντισμένης του, προς την πλέον ελεύθερη κατάσταση του υπεριστάτου του νόμου και πάλι η Ανθεωπότητα θέλει ν' αγαθήσει απ' την αρχή, μ' όλη την αγάπη που έχει στο μεταξύ ένοικονόσει απ' όλη της την πείρα, ζεντριμένη μόνο απ' τη δημιουργική πνοή της, απ' την αρχή της τάξης, τάξη μάχης που μπροστά της οριζούσε όλες οι μάχες, κι όπου πάλι στο στίβο της περιλαμβάνει ολόκληρο το μυστικό της εταρξής της, από τις συντονιστές δυνάμεις των σφαιρών, ως την τελειωτική κατάσταση της λανθάνουσας αρμονίας μεταξύ της ύλης και του πνεύματος του κόσμου. Για να συμπληρώσουμε όμως κάλλε έλλειψη και για να προβάλλουμε την Ένεργον Αρχή ενός συνιακτικού εισμού της παγκόσμιας πνευματικής βούλησης, και βέβαια χρειάζεται να γίνω, μ' οποιοδήποτε πόνε δεν καταλαβαίνουμε, γιατί όλα αυτά τα πράγματα θέληστε να καταλήξουν στο Αρχειζό Ναυεπιστήμιο. Είναι όμως φανερό πως ο Σιζελιανός, Θεός άλλοτε και τώρα οιστροχιατημένος "Αρχάγγελος", εδέ μιλάει παρα σέ ζείνους μονάχα που μπορούνε να διατάξουν τις πιθανότητες προτομίζοντάς της. Έμεις οι άλλοι, αμύητοι στη νέα αυτή θεοσεκία που θα συζητήσουμε όλες τις άλλες παρασηνίζοντας το έτεροχο άμύηγα της δελφικής θεοσεκίας, δεν είμαστε σέ θέση να καταλάβουμε και μεγάλα πράγματα. "Εξιάς βέβηλοι": άκουτε να μιάς φωνάζουνε οι όλες οι "νεοδοξοί", ήρουν ή νέα προτομίζουμένη δελφική γενιά.

— Μιά νέα γενιά! Αιτός είναι αλήθεια ο καλύτερος τρόπος για τη διάδοση μιας νέας ιδεολογίας. Τον εφαρμόζουνε θαυμάσια ζάνα-δύο προσηρημένοι λαοί, τον εφαρμόζει κι ο Μορσολίνι μ' επιτυχία μοναδική. Κ' είναι, θεωρούμε, η καταλληλότερη μέθοδος για τη διάδοση της δελφικής ιδέας. Φαίνεται όμως πως έτσι οι σπαδοί της τάχουνε νιώσει καταβάδα γιατί με χωιά μας διαπιστώσαμε μια ένέργεια έντατική προς αυτή την κατέσθουση. Οι αρχαίοι θεοί δεν πέθαναν μέσα στις χωράδες των Δελφών. Ο έρημιζός αρπατητής, που άκοιλονόσει άμνηρημένος τα όθηδουτητα μονοπάτια των γερμεών έκεινουν, ζάπου ζάπου ξαφνιάζεται στο αντίκρουσμα χωρηιάς νέας που τρομαχμένη στον βηματόν του τον κρότο χάνεται με σέ μια βαθειά φορηή, ενώ το ζωάκι ενός πάτρου προβάλλει άπάνει από το βράχο και κοιτάει με διασησέσει τον άδιάζατο διαβάτη. Και τί συζητησμένοι που είναι οι αρχαίοι θεοί! Βλέπει κανείς τη νύχη να συζή βιαστικά τη στρατασσαρισμένη φοιάτα της, και το πάτρω να ταχτοποιή μ' απάθεια το λαυροδέτη του. Μίζως άλλο ή νέα γενιά, πατισμένη από τη δελφική ιδέα, έτοιμίζεται κι όλες σέ λίγο θα φερώνη στα οξοβράχια των Φαιδριάδων σαν τα νοσηρωτα βλαστάκια την άνοιξη. Ήθελε πιά ή στιγμή της βροχηιάς, όπως το βροντομονάζει στην έκκλησή του ο μεγάλος μας Άγγελος.

— Όσο εμείς άρραστούμε στις δελφικές γιορτές, χωρίς να καταλάβουμε τη δελφική ιδέα, ομολογούμε την αδυναμία μας. Τόσο οι παριστάσεις των τραγωδιών του Αισχύλου στην ποιητική μετάφραση του Γκιπάρη, όσο ο άγιόνος στο στάδιο, μιάς συζητήσανε αλήθινά. Το δελφικό τοπίο θαυματόφυγε. Κ' ίσως γιατί άκριβώς οι παριστάσεις αυτές κρηθίμανε άνωτερες κι από των Σαρακουσών κι από ζείνες που δίνονται στη γαλλική Orange. Ψευάδια θα μπορούσε βέβαια του κρητικού τό μάλι να βρη πολλά, μ' όταν για όποιοδήποτε λόγο μπο-

ρούσει κανείς να ένδοσιαστή όλα ταλλα παραιοί, ζονται μπρός στο πραγματικό αυτό άποτέλεσμα. Οι δελφικές γιορτές είναι και θα μείνουν μια λαμπροτατη τοιχησική επικήρση για την Ελλάδα, χωρίς γιατί να ζίνοντε καθόλου την καλλιτεχνική τους αξία. Θέλωμε μόνο να φαντασθούμε τί θέση είχανε οι τέσορες μύαες των Αιγυπτίων θεών που ζίνοντε τον κόσμο να γελιάη και γιατί με τόση έπιμονή και πιστότητα ο χορός αντιγράφει τις ζωηρές των άρχαίων άρρητων καταβάλλοντες έτσι τεράστια προς πάθει για να σήση την τρίτη διάσταση και να παρουσιαστή έντελώς, έπίτερος στα μάτια των θεατών; Γιατί βέβαια μ' όλη την καλή μας θέληση δε θα παραδεχτούμε πως με την τροπο αυτό ποιή γα νερά τα νοήματα. Λίγο προσέσθη έλευτερία και πιαστικότητα δε βλάψατε καθόλου, φαντασώμαστε. Και για να τελευτήσουμε:

Μ' όλος τους θαυμασμούς που άκούσαμε από έιδιζούς και μη, δεν μπορούμε παρά να όμολογήσουμε την άποεργία της μουσικής του Σιζελιανού στα χωριά τόσο του Ηορημίου όσο και των Ίστυπιδων. Ένα άμφορ ποισάδο Βυζαντινών μοτήρων, μονότονο και πλάδαο, χωρίς χωρηιά ποιητική έταρση, χωρίς χωρηιά συζητησή, χωρίς κανένα τραγικό παλμό, συνόθενε παρημέση την έσάρση ποιήσθ του Αισχύλου. "Άκουτε κανείς τις Ψεσάνδες να λένε:

και στους πόν τους θεούς με προήμιο χέρι άκοιμώσι στο λαμό τους κρηχάτη.

ένθ μια άνοστα γερμανιάτικη μελωδία έσβαγε την τραγική έντύπωση των λόγων. Λατάνοντε κανείς ζάπου άνακοιήση, όταν σταματάσε ή μουσική κι άκοιόνταν, με την όμαδοή άταρξία του χορού, μια μια να πέγτουνε βαφές οι μελωδιστορες φράσεις. Αέ φτάνει νάνα κανείς λαυτός μουσικολογος, ναζει συλλέξει δημοτικά τραγούδια και ναζει μελετήση τη Βυζαντινή μας μουσική, πρέπει πρώτα απ' όλα νάνα ποιητής και ποιητής μεγάλος, για να χωρήη μουσική έποκορηση στα χωριά ενός Αισχύλου. Άλλως όη Αισχύλο δεν άκούει κανείς, αλλά ούτε νυσταρημένο άριστέρο ψάλητη την όσα του έοβινού.

A - ΔΕΛΦΙΚΟΣ

ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟ...

Στην Ελλάδα που γίνονται όλα τα κρηχάνα, οι ποιητές και γενικά οι άνθρωποι των χωρημάτων πορπει πρώτα να πεθάνουν ή να γράσουν στη μεγαλείωση δυστοχία για ν' άναγνωριστούνε το πολύ-πολύ απ' τους άνθρωπους που θέλουν να λέγονται διανοούμενοι.

Και παίρνει για παράδειγμα το δυστοχημένο Καρωτάζη, που όσο ζούσε μόνο δυό-τρεις φίλοι του άναγνωρίσανε τί έργο του ενώ οι περισσότεροι ή τον χρεπήσανε με άνοητες κρηχίες ή άδιακωήσανε.

Μετά τον τραγικό θάνατο του, όλοι τον άναγνωρίσανε για πολύ μεγάλο ποιητή και βροθίκανε οσφοί... άκαδημαϊζοί, που όταν ζούσε είχαγε δείξει έγκλημιατική άδιακωία, να τον χωρήνουνε άόθηα γεμάτα άκαδημαϊζό ένδοσιασμού, μεγάλοι άναγνωρισμένοι ποιητές, που ζάποτε τον κρηχάνανε στη ζωή του, ξεπαθούσανε με άόθηα και με συνεντεύξεις ότι αυτό τοπώτι προσέζανε το ποιητικό ταλέντο του Καρωτάζη, άλλοι του χωρήνουνε ποιήματα(ς) στα περιοδικά και ζάτι δυο-τρεις Νέοι του ζίνοντε φιλολογικά μνημόσωνα και βάζουνε για όμολητές ανθρώπους—για να μην πώ χωρηιά βαρύτερη φράση— που δεν έχοντε χωρηιά άλόλοτα σχέση με την ειλιοκρηνή ποιηση του Καρωτάζη, και που άναγνώζοντε τους άκρωτές να φέγουνε άναγναστημένοι τον άνακρηχόνουε άσχημο νέας Σχολής και το μινάλε είναι ότι ζητάνε να μιμηθουνε την ποιηση του άλλ' άποτυχαίνουε άξιοδρήνητα. Πρέπει να σημειώσω ός

έξυψηση του επιφανειακού αυτού ένθουσιασμού τα άρθρα του Πάνου Ταυζόπουλου (Ηαφώθημα Έλλην. Έργολογολογείας) και Κλ. Παράσου (Νέα Έστία) που είναι γραμμένα μόνο από αληθινή συμπύνα στον άκατημενο τους φίλο και του όταν ζούσε έχτιμύσανε και τον άνθρωπο και το έργο του.

Το ίδιο άζωβός γίνανε και με την Πολυδόση. Όσο είναιε καλά ούτε έδιαφρόθηκε γι' αυτήν ζα- νίνας ούτε ποσέξε την ποιήσή της. Μόλις όμως μπήκε στη Σοτηρία ζ' έγρασε στο σημείο της ομαρατής και διανομητής οδράνειας. άπέσας οι καλοί μας άνθρώποι την έκαμαν μεγάλη ποιήτρια κι άρχισανε οι έπιστήμεις στη Σοτηρία με προσ- φωνές λοζιουδών από φιλολογοφώνες πολύ καθό- ληπει μεγαλοματές Κριτές. τα άρθρα σε μεγάλο- σχημας έφρασείδες... από άνθρώπους που ως τότε δεν έζωσαν αν έπίσχε ένομα Πολυδόση. οι άπαγ- γελές ταυραδιών της. ζ' οι άφρησείς ποιημά- των (ε) σε βιβλία και περιοδικά.

Κανέναν όμως άπ' αυτούς τους πονοήρους ά- στους δεν έδιαφρόθηκε να την μεταφρόουε κάτου άλλου γιά τη βελτίωση της δυστυχίας της. Η ζωη- μένη ή Πολυδόση άπόαινε μόνο με τα μαομένα λοζιουδία και με τα παρθέλα άρθρα. που δεν έ- ζανε καμια άξια γ' αυτήν. Ως που έλκεσε τα πολετισμαμένα της πάντα ένα προνό το περιαιμέ- νου Άπάλη. χωρίς βέβαια κανέναν άπ' τους μεγαλο- σχηματες θωρακίς της να βρεθή στην καρδιά της.

Πρέπει να σταματήσουν αυτοί οι επιφανειακοί ένθουσιασμοί. που ζατανάτε ζωηκοί. Το έργο του Καρωτάκη όλοι μας το έχτιμύουε. άλλ' αυτοί οι διδραμμάτι που του γίνονται μετά την αυτοχτονία του ζ' οι άποτυχημένες μαήσεις της ποιήσής του από μεριζούς ποετίστρος. δεν είναι τίποτε άλλο παρά μι άσέβεια στη μνήμη ενός άνθρώπου που με την ελλοζινη ποιήσή του έτίμησε τη Λογοτεχνία μας.

ΑΛΕΚΟΣ Θ. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΛΕΦΑΚΑΣ

Τη λέξη άφτη την έχει έτοι μιάτόν τον τύπο α ζ. Ι. Σαμινούπουλος μέσ' στο γλωσσάριό του (σ. 22) και έπαράξεται πώς γίνετα από το έ λ έ φ α ζ. Η έξυψηση άφτη και τεχνολογικά και ομασιαολογικά είναι σωστή. γιά τοότο ζέγο το έβρησε έτοι (ΓΓΕ. α'. 219). Κατότι όμως πήρα στη Χαλκίδα κάουσα το λιό να λέει έ λ έ φ α ζ α. το δέντρο έ λ έ φ α ζ α > έ λ έ φ α ζ ο δηλαδή τη έ λ έ φ α ζ. έ λ έ φ α ζ α λοιπόν είναι ο πρώτος τύπος και άφτη γίνετα το έ λ έ φ α ζ α ζ με την πσιώδερρη άνάπτυξη δέφτσου α άνάμεσα στα σύμφωνα φ και α ώστε κατά τη σημασία που έχει σφαιτό το νησί ή πορματιζή έτημολογία του είναι άλλη.

Στην άνέξδοτη όκονα γραμματιζή μου έχο άφ- τότεν τον κανόνα γιά την άνάπτυξη δέφτσου ίδιου φωνήεντου στην ίδια λέξη: Άνάμεσα σε δύο σύμ- φωνα ξεπροβάλλει ένας φωνητικός φθόγγος που άφ- ζικά βράσεται και σε προηγούμενη ή και σε άκό- λουθη σύλλαβη. Όταν το φωνήενιο βράσεται σε προηγούμενη σύλλαβη ή άνάπτυξη του άκόλουθου όμοιου φωνήεντου είναι π ρ ο ζ ω ρ η τ ι ζ ή ή μ π ρ ο σ τ ό δ ρ ο μ η. καίαιε πάλι το άρχικό φωνή- εντο βράσεται σε άκόλουθη σύλλαβη ή άνάπτυξη του προηγούμενου ίδιου φωνήεντου είναι π ρ ο λ η π τ ι ζ ή ή π τ σ ό δ ρ ο μ η. Γιά το α μάζερα ως την ώρα άφτα τα παραδείγματα:

α > α + α: Μαθίας > Ματαθίας. Φραζήδες > Φαφζήδες. ζωαφβολάξανο > ζωαφβολιάξανο (βελ- βενιό). τωαζ. cahret > ζωαφβι (Πωζιφωά). Γκαρ- βαρίτης > Γκαρβαρίτης. ζωαζιλί > ζωαζιλί. μου- σταζιλί > μουσταζιλί. φραφόνουα (1) > φραφόνου-

1) Κατά παρρησιολ. τί έπαινε φ ρ α γ κ ό σ υ κ α όπως και τα φ ρ α γ ο σ τ ά φ υ λ α > φ ρ α γ κ ο σ τ ά φ υ λ α' το α συνθ. τους είναι ή: φ ρ α γ ή.

α. (Κόδνο, Γ.Γ.Ε. γ'. 173 174). Άραφίζο: ζωαφίαν > ζωαφίαν, Σλαφικό: gra > ζωαφίλ. μιλθόνη > μιλθόνα, critma > ζωαφια. ύνα > ύνανα, ζωα- βιά > ζωαφιάς, (ζοίφιαβλο > ζωαφιαβλο): ζωαφια- πλο > ζωαφιαπλο, hethava > μπενταζαβιά (δω- ρα. έπίο.). Σαλιμόνκειο > Σαλιμόνι (άκροτήρι στην Κρήτη). τωαζ. sal-hané > σαλιαναζ (σαφείο). σφίρι > σφίρι (είδος θωρακού που τήνετα το με- λισσι—το έπαίμιον—thymus atticus). τωαζ. άφζο > άφζο (Τήνο. Γεωργαντόπουλος), σαφάνη > σα- φαάνα (γιάρι. Άραφάντ.). άπτενιστος > άπτενιστος (Πόντος. Βαλαβάνης) τωαζ. καρζιάτσι > ζωαζιάζα. άγλιστρος > άγζιάλστρος. κλοσάρι > ζωαφάρι > ζωαφιατίρι. έτοι και ο λέγας ένωε λέμαζα. Σωζο. τήαζ. άφζοντος > άφζοντος. Σαλιμόνα > Σαλιμόνα. άφβίλας > άφβίλας. βωαγγί > βωαγγί. βωάγγα > βωάγγα. χιλζανθον > χιλζανθον. Σμαφάγος > Σμαφάγος. σινδαλμός > σινδαλμός. σπλάγ- χνι > σπλάγγνα. ζωάξον > ζωάξον. τωαφιάζης > τωαφιαζής. άστρον > άστρον. Άσζολοπιδουρας > Άσζολοπιδουρας κλπ.

Μπορεί όμως ναίε γίνε και διαπύβρωση από παρρησιολογική συντάξηση το δύο λέξων. που με την άφαιρέση του άρχικού ε το έ λ έ φ α ζ > έ λ έ φ α ζ α ζ γίνεται έ λ έ φ α ζ α ζ και τότε συγγένεβει και φθωγγεζιά με το δέντρο έ λ έ φ α ζ α. μιά που άρχι- ζή ζήταν τη νοηματιζή συγγένεια. άφού είναι μεγάλο και το ζώο, μεγάλο και το δέντρο.

M. ΦΙΑΗΝΤΑΣ

ΜΙΑ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ

Φίλε ζ. Λευθιντή του Νομιά.

Κάνε μου τη ζήρη να βάλεις σε μιαν άζωβή γωνίσα του περιοδικού σου ταίτα τα λίγα λόγια. κι άς είναι γιά την ψυχή των πεθαμένο σου. Προ- χτές φιλλομετρώντας σ' ένα βιβλιοπωλείο το τελεν- ταίο φιλιάδιο της 'Ιόνιας Άνθολογίας: διάβασα με άπορία μου—ολότελα επαχθιότιχη—μιάν όλοσέ- λιδη ρεζλάμα ενός εκδοτη της Άθήνας. ζ. Μαργίδη τόνομα, που βγάξε μιάν άνθολογία από Λιγγιμ- τογιάους της τελευταίας δεκαετίας. Χάρηκα έξαι- ρετιζιά σάν είδα πως έστίς έδω στην πρωτεόουσα μπωφέσατε και δόσατε στην έλληνηζή λογοτεχνία τόσα και τόσα λεβεντοπαίδια της πρύξας. Οι διηγη- μιτογοφίμοι του ζ. Μαργίδη είναι τόσα που μπορεί με δαύτους να ζάνε κανέναν άλλο ένα πρόντο τάγ- μα έξέδων. Άνάμεσα σ' αυτό το άρχιμι είδα και το ταπεινό μου όποζείμενο. Φαντάζεσαι πόσο με συζή- νησε αυτή ή τιμή. Μά είναι και λόγοι που δυσο- λειούμαι νάν τη δεχτώ. Πρώτα ποότα ο εκδοτης μου που βάλθηκε να ζάνε αυτή την έπιστοράτηνη των τελευταίων δέκα κλάσεων του πεζιζού λόγου έζέχασε να μου κοινοποιήσει τοδλίχιστο την τεπιζή πρόσζληση. Έτοι θα τον πληροφοροόουα δυό πρά- μια. Ένα πως δε με παίονε το διάταγμα της έπι- στοράτηνης του—στά 1914 έβγαλα το πρώτο μου βι- βλίον—και δεύτερο πως δε δίνο διηγηματά μου τζά- μπα. όσο μέτρομα και νάνα. Ύστερα είναι και δυοά- φρεστο πλάμα νάσαι παρέα με ένα σωρό λιμπερούς ζήριους και ζωφίς χωρίς νάσαι ζών συστημένος μαζί τους. Άφ'ήτοι που δε λοζιάζω τον έσντο μου άξιο να ποζάρω σε μιάν άνθολογία. Είμαι ένα γαίδου- ράγγαζο άκατάλληλο γιά μπωζιζατίρια.

Με όλη την άγάπη μου

Άθήνα 22.5.30

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΣΗΑΗΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ν. ΚΑΤΗΦΟΡΗ: «Όσο βασταίε το σιοτάδι».

Τό όνομα του ζ. Κατηφόρη δεν μου είτανε βέ- βαια άγνωστο, αλλά έργο του πρώτη φορά μου τυ- χάνει να διαβάσω. Όμολογώ πως το διάβασμα αυτόνουό του βιβλίου είτανε σά μιά άποκαλύψη.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και 'Αποθεματικά Δρ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῆ 31ῆ Δεκεμβρίου 1929) » 6.550.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΝ ΣΙΚΑΓΩ, 33 S. CLARK STREET.
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὁρους.
Δέχεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY
NEW-YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.
Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα . . . \$ 1.500.000.—

Σὲ λίγες μέρες κυκλοφορεῖ

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ Μ. ΒΙΣΑΝΘΗ

“ΜΕΡΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ,,
(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

ΜΕ ΒΙΝΙΕΤΤΕΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΒΑΣΣΟΥ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΠΕΡΙΠΟΥ 160

ΔΡΑΧ. 25

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Αντ. Κατζ. Άλιμανού. Χαρήξαμε ποι συμφώνησες με τη γνώμη μας να μη δημοσιευτεί το περί Τσιμαδάκη ή «Κίση» της Κρήτης. Τέτοιοι τύποι ξεφυτρώνουνε κάθε μέρα στα Γράμματα, περισσότεροι κι από τὰ μανιτάρια κι από τὰ λούπια. Το ζήτημα είναι κατά πόσο αξίζουν να τους προσέχεις!... Αὐν Κιχώτη είπαμε τοῦ Γανιάρη να μᾶς βρεῖ καθὸς και Ἰλιάδα. Θά σοῦ τὰ στείλουμε μόλις τὰ πάρουμε. **Θεόδ. Αντ. Σεργε.** Δεχόμαστε τὴν ἐξηγήρη για τὸ «συνημιμένος» και...σὲ συγχωροῦμε. Τὰ τραγούδια σου ὅμως θέλουνε δουλειά, τελέζημα, προσοχή στη φράση που κάθε ἄλλο παρα ποιητικὴ γίνεται με τὰ «θλιβή χαρά», «χαμογέλιο κίβδηλο» κ.τ.λ. Ένα - δυό, σάν τὴ Χιονοπένη φράξη και τὸν Τελευταῖο περίπατο—που ἔχουνε ὅμως κιατὰ χαμοδιὰς ἀφόρητες—καὶ θέλουνε να ποῦνε, μὰ τίλλα είναι ἀφυγα κι ἀκατέργατα σὰ μάμαρα βγαλμένα ἀπὸ τὸ νταμάρι τῆς Πεντέλης. **Μιχ. Π. Πειραιᾶ.** Τὰ «Στίχοι ἀπὸ τῆς ζωῆς και τὴν τέχνη» θὰ δημοσιευτοῦνε στὸ ἐρχόμενο. Ἦ ἄλλο καλὸ θάτανε να τῷστέλνες ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὸ «Νουμά» κι ὄχι μετὰ τὴν ἀρνηση τοῦ ἀμεσῶς ἐνδιαφερόμενου περιοδικοῦ. Ἔτσι μᾶς δυσκολεύεις λιγάκι να σ' εὐχαριστήσουμε γιατί ἀρνηθήκαμε να δημοσιεύουμε παρόμοιες ἀπαντήσεις και σ' ἄλλους μας φίλους. **Αναγνώστη Ἀθήνα.** Πνεῦμα κίνησης ἢ σοβαρολογεῖς; ἔχουμε ἀντίθετη γνώμη και για τὸν ποιητὴ και για τὸ βιβλίο, που ἀναφῆρες. Τὸ ξεχωρίζουμε ἀπὸ τὴ φουρνιά τῶν ἀνοήτων και ὑπερομνιέρον στιχουργημάτων. **Λουκὴ Ἀκρίδα.** Ἀμμόχωστο-Κύπρου. Μᾶς γράφεις πὸς ἢ μεγάλη ἀναμονὴ θὰ σέ..βλάψει, θὰ σοῦ κάνει κακό. Κ' ἐπεὶ σοῦ ἀπαντᾶμε: Σκάμε ἀπὸ ἑλλειψη χώρου, μόλις ἀνασαινομε, δὲν ἔχομε τόπο να κινηθοῦμε. Νὰ προστέσουμε σελίδες; Ἀδύνατο. Τὸ μόνο που θὰ χοροῦσε κ' ἐδῶ θάτανε να δηλώσουμε ἢ λὰ «Νέα Ἔστια» πὸς δὲ δεχόμαστε ἐξωτερικὴ συνδρογία. Μά, βλέπεις, δὲν τὸ κάνουμε. Κρατάμε και τὰ δικὰ σου και τῶν ἄλλων μας φίλων, με τὴν ἐλπίδα πὸς κάποτε θὰ τὰ βολέψουμε στὸ «Νουμά». Νᾶσαιρες πόσα λεομένουμε ἀράδα! **Νικ. Πατρ. Καλόβια - Σπάρτης.** Μᾶς ξαναζωτάνεψες με τὰ λόγια σου και τὴ μεγάλη καρδιά σου τὰ παλιά,

τὰ πρῶτα ἡρωϊκὰ χρόνια τοῦ Ἀγῶνα με τοὺς πιστοὺς, τοὺς ἀγνοὺς, τοὺς ἀνιδιαιτες και ἰδεολόγους ἀνθρώπους. Σ' εὐχαριστοῦμε πολὺ-πολύ. Ἐ' ἀνάψουμε τὸ καρὰκι που θέλεις στὸν τάφο Ἐκείνου και θ' ἀναγαλλιάσει ἢ ψυχὴ του. Και να μᾶς νιώθεις δικούς σου, καλέ μας συντροφε, που με τὸ νᾶσαι «φτωχός» δαίχνεις και τέτοι μισγὴλη καρδιά. **Ε. Δ. Ναύπλιο.** Ὁ Φιλήντας, που ξαίρει περισσότερο γλωσσολογία και ἀπὸ σένα και ἀπὸ μᾶς, λέει πὸς δὲν είναι τὸ ἀρχαῖο «γλήφω» με ὅ ἀλλὰ τὸ λείχω / τὸν-λείχω / γλείχω κ.τ.λ. με εἰ. Γράψε του να σοῦ στείλει «Γλωσσολογία και Γλωσσολογία Ἑλληνική». **Κ. Χρηστ. Ἀθήνα.** Τὸ πεζὸ σου δὲν κατορθώσαμε να τὸ κατατάξουμε σὲ κανένα εἶδος τοῦ λόγου. Δὲν είναι οὔτε στίχοι, οὔτε πεζὸ ποίημα, οὔτε και διήγημα σὲ 30 μόλις ἀράδες. Καλύτερα τὰ λές, νομίζουμε, στὸ γράμμα σου. **Προλετᾶριο Δημοτικιστὴ. Σάνθη.** Ὁ Δημοτικισμὸς είναι μιὰ πλατεῖα ἰδεολογία που χορᾶει ὅλες τὶς θεωρίες μέσα και τὶς διζές σου κοσμοθεωρίες. Ἄν ἔχεις τίποτα να μᾶς πεις, ὅπως τὸ ὑπόσχεσαι, τὸ δεχόμαστε ἀπὸ πρὶν, χωρίς να ἐξετάσουμε ἂν τὸ περιεχόμενο «είναι ἄκρως ἐπαναστατικὸ», ἀρκεῖ αὐτὸ που θὰ στείλεις ναῖαι γραμμένο σὲ ἀφογη, στρωτὴ και σωστὴ δημοτικὴ, (ζάνετς δὰ κ' ἐστίς οἱ προλετᾶριοι κατὶ γλωσσικὰ σάλτα πότε-πότε!) και νᾶσαι πρὸ παντός τ ἔ χ ν η και ὄχι ἀβολομπα. Κανένα ἄλλος περιορισμὸς δὲν ὑπάρχει. **Θ.Α. Ἀθήνα.** Δὲν τοὺς φασκελώνεις! Αὐτοὶ ὅλοι, μ' ἐπὶ κερφαλῆς τὸν κ. Ἀπόστολο Μυριάνθη ἢ Μυριανθοῦση ἢ και Παῦλο Ἀστάρτη, ἀποτελοῦνε τὸ ἐπιτελεῖο τῶν Ἐπιζαλάθων Νέων, που κατὰ καιροὺς και χρόνους ἔχει ἀρκετὰ τροφοδοτήσει και τὸ καλᾶθι τοῦ «Νουμά». Ὁ Ἀρχηγὸς τους μάλιστα τὴς πάρε σκονὶ γαϊτάνι ἕνα φεγγάρι, κατὰ τὸ 1920—21. Λυκοίμαστε που δὲν μποροῦμε να σοῦ δώσουμε κι ἄλλες πολὺ ἱλαρώμερες και ξεκαρδιτικὲς πληροφορίες. Εἶπαμε να μὴν ἀνακατεῦδαμε με τὰ φιλολογικὰ πύτουρα. Ἄλλο. **Τζορ. Ἀθήνα.** Σὲ περιμένουμε κανένα Κυριακάτικο ἀπομνησήμερο στὸ Μαρούσι, ὅπου ἔρχονται κι ἄλλοι δικοὶ μᾶς κ' εὐθυμολογοῦμε, κατὰ τὸ παλιὸ Νομαδικὸ σύστημα. Ἀπὸ τὸ φίλο Κ. Α. εἶχαμε εἰδήσεις.

ΤΥΠΩΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

“ Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ,,

Εἶναι ἕνας τόμος ἀπὸ 370 σελίδες

τοῦ Λεσβίου λογοτέχνη ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ

Τὸ συσταίνομε ἡμερὰ σ' ὅλους τοὺς ἀναγνώστες μας που θέλουνε ν' ἀποκτήσουνε ἕνα πραγματικὰ καλογραμμένο βιβλίο.